

**Memòria de la intervenció arqueològica
al carrer de Llauder, 1-7, i carrer Reina
Cristina, 1-13. (Ciutat Vella, Barcelona)**

Codi: 019/14

Expedients:

R/N 470 K121 N-B-2014/1-10652

R/N 470 K121 N-B-2014/2-10865

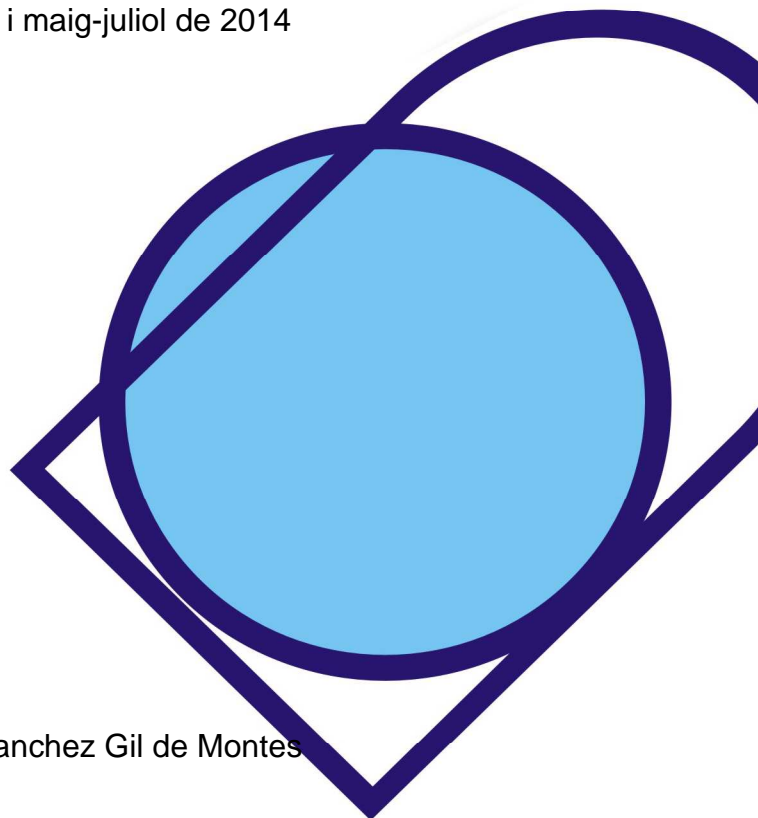
Dates de la intervenció: Febrer-març i maig-juliol de 2014

Autors:

Francesc Antequera

Jacinto Sanchez Gil de Montes

Data de lliurament: Juliol de 2014

ÍNDEX

FITXA TÈCNICA.....	2
1.- INTRODUCCIÓ	4
2.- SITUACIÓ GEOGRÀFICA I CONTEXT GEOLÒGIC.....	6
3.- ANTECEDENTS.....	7
3.1.- ANTECEDENTS HISTÒRICS.....	7
3.2.- ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS.....	11
4.- METODOLOGIA	15
5.- DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS I RESULTATS OBTINGUTS.....	18
6.- CONCLUSIONS.....	46
BIBLIOGRAFIA.....	49
PLANIMETRIA	
FITXES D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES	
INVENTARI FOTOGRÀFIC	

FITXA TÈCNICA

Nom del jaciment: Carrer de Llauder 1-7, i carrer de la Reina Cristina 1-14
(Districte de Ciutat Vella de la ciutat de Barcelona, Barcelonès)

Nº de referència de la resolució: R/N 470 K121 N-B-2014/1-10652, R/N 470 K121 N-B-2014/2-10865

Municipi: Barcelona

Comarca: Barcelonès

Coordenades UTM:

- UTM 31N/ETRS89 X: 431708.7 m; Y: 4581429.4 m

- UTM 31N/ED50 X: 431802.8 m; Y: 4581633.8 m **s.n.m:** 4,60

Tipus d'intervenció : **Preventiva X**
Urgència
Investigació

Tipus d'activitat : **Excavació** **Mostreig**
Prospecció **Documentació**
Control X **Tractament de restes**

Cronologia: Meitat segle XIX

Dates d'execució: Del 19 de febrer i 21 de març de 2014 i 5 de maig i 4 de juliol de 2014.

Promotor: BIMSA

Directors/es: Jacinto Sánchez Gil de Montes i Francesc Antequera Devesa
(CODEX - Arqueologia i Patrimoni).

Redactors/es de la memòria: Jacinto Sánchez Gil de Montes i Francesc Antequera Devesa (CODEX - Arqueologia i Patrimoni).

Paraules clau: Col·lector, albelló, casa Xifré, casa Vidal-Quadras.

Resum: Seguiment de l'excavació, amb mitjans mecànics, de les rases i forats necessaris per la millora de la xarxa pública de clavegueram d'aigües brutes i pluvials dels carrer Reina Cristina i Llauder, i la renovació del paviment de les voreres i de la calçada, que presenta actualment zones molt envellides.

1. INTRODUCCIÓ

Aquesta memòria presenta els resultats i les conclusions de la intervenció arqueològica que s'ha dut a terme a la via pública, als carrers Llauder 1-7 i Reina Cristina 1-14 (Districte de Ciutat Vella de la ciutat de Barcelona, Barcelonès).

Cal assenyalar que aquesta intervenció es va realitzar en dues fases i amb direccions arqueològiques i permisos diferents.

La primera fase de treballs es va realitzar entre els dies 19 de febrer i 21 de març de 2014. La direcció tècnica va anar a càrrec de l'arqueòleg Jacinto Sánchez Gil de Montes de l'empresa CODEX – Arqueologia i Patrimoni, tal i com es disposa a l'autorització de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, segons el procediment establert en article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

La segona fase de treballs es va realitzar entre els dies 5 de maig i 4 de juliol de 2014. La direcció tècnica va anar a càrrec de l'arqueòleg Francesc Antequera Devesa de l'empresa CODEX – Arqueologia i Patrimoni, tal i com es disposa a l'autorització de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, segons el procediment establert en article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

L'execució de la planimetria i les tasques de topografia han estat realitzades pel mateixos arqueòlegs.

El finançament ha anat a càrrec de la promotora de les obres, BIMSA (Barcelona d'Infraestructures Municipals SA, Ajuntament de Barcelona), a través de l'empresa constructora FAUS.

El projecte i la supervisió dels treballs han estat realitzats pel Servei d'Arqueologia de Barcelona, que ha enregistrat aquesta intervenció amb el codi **019/14**. El projecte d'intervenció contempla els treballs tant en el carrer Reina Cristina com al carrer Llauder.

Els treballs arqueològics duts a terme consistiren en el seguiment de l'excavació, amb mitjans mecànics, de les rases i forats necessaris per la millora de la xarxa pública de clavegueram d'aigües brutes i pluvials dels carrer Reina Cristina i Llauder, i la renovació del paviment de les voreres i de la calçada, que presenta actualment zones molt envellides.

Situació dels carrers Reina Cristina i Llauder dins de la trama urbana actual (Foto ICC)

2. SITUACIÓ GEOGRÀFICA I CONTEXT GEOLÒGIC

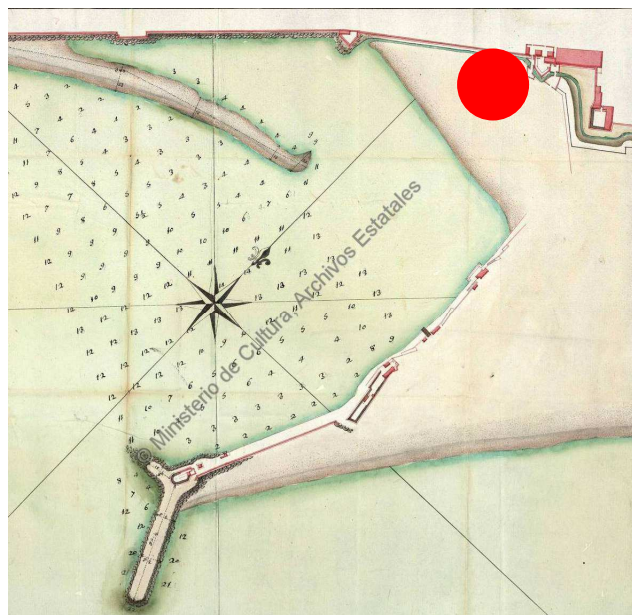
L'indret on s'ha dut a terme la intervenció arqueològica està situat al barri de la Ribera del districte de Ciutat Vella de Barcelona, en concret al sud-oest del Pla de Palau i al sud-est del passeig d'Isabel II. El carrer Reina Cristina, junt amb el de Llauder, delimiten quatre illes de cases que queden "aïllades" respecte del conjunt del barri.

Les coordenades UTM en la intersecció dels dos carrers són:

- UTM 31N/ETRS89 X: 431708.7 m; Y: 4581429.4 m
- UTM 31N/ED50 X: 431802.8 m; Y: 4581633.8 m

La cota de carrer on es realitza la intervenció és de 4,60 m.s.n.m. La cota més alta en que apareixen restes és de 4,40 m.s.n.m.

El lloc on es situa aquesta intervenció estava inclòs a l'extrem nord oriental del port de Barcelona, molt proper a l'antic Portal del Mar i al Baluard de Migdia. Des del punt de vista paleo-geogràfic, aquesta zona formà part de la línia de costa antiga, per tant, molt influenciada pels processos naturals de la dinàmica litoral. El subsòl estava format per capes de sorra de platja.

Situació aproximada en un plànol del segle XVIII

3. ANTECEDENTS

3.1. ANTECEDENTS HISTÒRICS

La rellevància històrica que assoleix aquest sector de la ciutat es constata pel fet d'estar situat pròxim al front marítim i pel dinamisme de l'ocupació del seu entorn immediat. Es tracta d'un sector de la ciutat on l'ocupació i urbanització així com el creixement de les línies defensives de la ciutat i del port, venen condicionats per la pròpia evolució de la línia de costa, la qual ha anat avançant guanyant espai al mar com a conseqüència de les aportacions al·luvials i en menys mesura per l'acció antròpica.

Tant l'àrea intervinguda com l'entorn proper és d'important expectativa arqueològica. Existeix evidència arqueològica des d'època romana. Les restes més properes que ens poden parlar d'un possible nucli rural es localitzen en el subsòl de l'actual museu Picasso, en el carrer Montcada.

No és fins a època baix-imperial que es documenten diferents àrees de necròpolis. Una de les necròpolis es troba documentada des dels límits de l'antiga muralla de la ciutat romana i al llarg del carrer de l'Argenteria fins a l'actual mercat del Born, seguint la línia que ens marcaria el traçat d'un antic camí que aniria des de la ciutat a les zones de platja. Una altra necròpolis propera seria la localitzada a la plaça de les Olles.

L'ocupació esporàdica del territori continuarà fins a època alt-medieval. Alguns edificis religiosos seran el centre de burgs o vilanoves com Santa Maria de les Sorres, Santa Maria del Pi o Sant Pere dels Puelles.

Des del segle X es té notícia d'un suburbi poblat de pescadors i mariners al voltant de la petita església de Santa Maria de les Sorres, nom que rebria per la seva proximitat de la platja. El seu culte estava dedicat a santa Eulàlia, patrona de Barcelona.

El Rec Comtal ja és en aquest moment un element important en l'articulació de les estructures físiques d'aquesta població fora de muralla. Va ser construït l'any 960 pel comte Miró amb la finalitat de dur aigua a la ciutat de Barcelona i als camps de cultiu.

Entre 1050 i 1250 la ciutat experimentà un creixement considerable, així com la vilanova de Santa Maria del Mar que s'estenia fins a la zona al voltant de l'església de Sant Cugat del Rec. Aquesta és la Vilanova del Mar, que gràcies a l'augment de les activitats relacionades amb el mar, creix i es fa més complexa convertint-se en el nucli mercantil i artesanal de la ciutat.

Cap a finals del segle XII els voltants de Santa Maria dels Sorres, augmenta la població. La urbanització entre el Mercadal i Santa Maria de les Sorres fan necessaris canvis importants com la desviació del Torrent del Merdançar cap a la plaça de la Llana i el carrer d'Assaonadors. Així mateix, es porten a terme els treballs de dessecació de les llacunes al voltant de Santa Maria de les Sorres. Ambdues modificacions van facilitar en gran mesura el desenvolupament d'aquesta extensa àrea suburbana. D'aquesta manera, durant els segles XII i XIII, el sector del futur Pla de Palau es configurarà com a zona portuària.

L'eclosió comercial i industrial en el barri del Mar fa que es converteixi en el més actiu de la ciutat ja des de l'any 1200. Es tracta d'una barriada de carrers paral·lels i estretes, per a la gent dedicada a la mar, humil; que s'anirà estenent a mesura que el mar retrocedeix cedint més terrè urbanitzable. És la coneguda rodalia de Corbera. Era, en part, l'origen del futur barri de la Ribera. El procés d'urbanització de la Ribera serà la mostra constant durant tot el segle XIII i part del XIV.

Dins d'aquest sector de la ciutat neixen noves urbanitzacions com Vilanova dels molins de la mar, en l'àrea ocupada a llevant pel Rec Comtal, consolidada

amb la construcció del convent de San Agustí (1309) i la construcció de la muralla entre el Portal Nou i Santa Clara, iniciada en l'any 1358.

L'expansió del Barri de la Ribera es ratifica amb la construcció de l'església de Santa Maria del Mar, que juntament amb el Born es converteixen en el centre del barri més dens i actiu de la ciutat. La construcció de Santa Maria del Mar s'inicia en 1329, set anys després que Santa Maria del Pi, i no va concloure fins a mig segle més tard. Aquest procés urbanístic de consolidació de la part de la façana marítima de la ciutat es completa amb la construcció de l'edifici de la Llotja amb la funció de proporcionar als mercaders un espai per als seus tractes comercials. Aquesta construcció, que començà a realitzar-se en 1352 però no es va acabar fins al 1392, disposava d'espais annexes que servien de funcions complementàries i era la seu del Consolat de Mar, màxim tribunal en qüestions comercials marítimes i terrestres. És en aquest edifici on es concentra la gran quantitat de transaccions econòmiques relacionades amb el comerç marítim.

Davant d'aquest edifici comercial es va construir entre el 1387 i el 1389 l'hala del blat, edifici porticat que s'amplia entre 1441 i 1444, per allotjar l'hala dels draps, futur Palau Reial. Aquest sector marítim i comercial de la ciutat es completaria amb la construcció de l'edifici del General o *casa de la botja* situat al costat oriental de la Llotja. Es tracta d'una edificació de principis del segle XV construït amb la finalitat de complir la funció de duana. Entre els dos edificis sembla que existien uns porxos que a la vegada servien de magatzems de gra i de zona d'aixopluc pels comerciants, hi ha notícies, però, que situen la destrucció dels esmentats porxos al mateix segle XV

La importància del barri quedarà reflectida amb la unitat administrativa coneguda com a Quarter del Mar medieval. Aquest quarter tindrà diferents zones diferenciades; la més deprimida és el llevant del Rec Comtal, des de San Agustí a Santa Clara, la zona on anaven a parar els nouvinguts a la ciutat. El

sector més ric comprenia els carrers del Mar, de Bòria, de Montcada, del Born i els Canvis, dues zones extremes dintre del mateix quarter.

És tanta la rapidesa i llibertat amb la qual creix el nou barri, que fa possible el traçat dels seus carrers en línies rectes, perllongades i paral·leles, en contrast amb les fosques i irregulars carrers dels barris veïns. La seva clara disposició regular fa pensar en el fet que van poder ser planejades sobre un àrea totalment lliure d'obstacles físics o legals.

L'activitat constructiva del segle XVI té dues connotacions interessants. D'una banda, suposa el tancament definitiu del circuit emmurallat de la ciutat, que les obres dels segles baix medievals havien deixat desprotegit. D'una altra, les noves muralles responen a una nova concepció de les fortificacions. La progressiva millora tècnica de l'artilleria i el consegüent augment de la seva capacitat destructiva, faran necessària la implantació de nous dissenys estructurals.

En total es van construir tres baluards: el de llevant, el de ponent i el de migdia. Aquest últim és el que es troba molt a prop de l'indret intervingut. La primera pedra es va posar a l'any 1527 i va finalitzar el 1562. La darrera obra de la muralla marítima va ser el Portal de Mar ja passada la primera meitat del segle XVI, just davant dels edificis de la Llotja, la Casa del General i el Palau Reial.

La gran modificació de la fisonomia de la ciutat i del Barri de la Ribera en particular, vindrà provocada per la Guerra de Successió, a principis del segle XVIII. Acabada la Guerra de Successió, la construcció de la ciutadella durant el primer terç del segle XVIII, eliminarà part dels portals i muralla d'època baix-medieval, però integrarà tota la part del baluard de migdia i la muralla marítima. Tanmateix suposarà una modificació del traçat del Rec Comtal, realitzant-se diferents desviacions fins trobar la definitiva que passaria per l'actual carrer del Rec. Paral·lelament es desenvoluparan millores en el traçat d'aquest amb la construcció d'un canal auxiliar.

L'última gran activitat constructiva en aquest sector de la ciutat correspon a les obres d'eixample de Pla de Palau entre 1822 i 1848. El director de les obres Josep Massanés, coronel d'enginyers, realitzà diferents projectes de construcció d'una nova muralla marítima, en la qual s'integren construccions anteriors com és el cas del baluard del migdia. És en aquest període quan es construeixen, una vegada eliminades les muralles del XVI, les quatre illes que defineixen els carrers Llauder i Reina Cristina, de les quals destaca, la casa Xifré (1836-1840), la posicionada al nord-est d'aquest conjunt.

D'altra banda, la construcció de la línia ferroviària entre Barcelona les poblacions de Mataró (1848) i Granollers (1854), així com la primigènia estació estan en la gènesi de la transformació urbanística d'aquest sector de la ciutat, que comportà la desaparició de les muralles i la destrucció de la fortalesa de la Ciutadella (1868). Així mateix, amb motiu de l'Exposició Internacional de Barcelona de l'any 1929 es va construir l'edifici actual de l'estació de França, element monumental que presideix actualment l'entorn d'aquesta part del barri.

3.2. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

Les intervencions arqueològiques més properes a l'indret on s'ha efectuat aquest seguiment arqueològic, són les realitzades als núm. 2 i 8 del carrer Reina Cristina, en ambdós casos el resultat va ésser negatiu. La primera d'aquestes consistí en el seguiment de la construcció d'un clavegueró (codi MUHBA 111/09) (Castrillo, 2010, p. 182). La segona intervenció arqueològica va consistir en l'excavació de dos sondejos i una rasa. El Sondeig 1, situat a la part més meridional de la finca, tenia una superfície de 2,10 metres per 5,40 metres, i es va arribar a una profunditat màxima de 3,2 metres. El Sondeig 2, situat a la part més septentrional de la finca, tenia una superfície de 4,90 metres per 2,60 metres, i es va arribar a la mateixa profunditat. A aquest se li adossà una rasa, de 0,85 metres d'amplada per 3,7 metres de llargada, amb una profunditat de 2 metres. Cal esmentar que a l'inici de la intervenció, la

promoció ja havia obert 4 cales, les quals no es van poder controlar des del punt de vista arqueològic, però sí que es van poder observar els perfils de dues elles, sense que es poguessin detectar indicis de restes arqueològiques. Els dos sondejos oberts amb control arqueològic, únicament van oferir diferents nivells de terraplenament, que es van relacionar amb el moment de construcció de la finca, que és de l'any 1835, per tal de millorar l'estabilitat de l'edifici (codi MUHBA 078/10) (Muñoz, 2011).

L'any 2001, en una intervenció al Passeig d'Isabel II i al Pla de Palau que comportà l'obertura de 12 sondejos, es van localitzar els possibles fonaments de l'edifici del General o casa de la Botja. Les altres estructures documentades en aquest sondeig corresponien a un pou (S.XVI) de planta circular seccionat per una canalització moderna. En altres sondejos es van documentar murs de força entitat, i que es podrien relacionar amb la remodelació del nou edifici de la Llotja i del Pla Palau al segle XVIII, a més d'altres murs i clavegueres datats entre els segles XVII i XVIII (codi MUHBA 80-01) (Antequera, 2001).

L'any 2003 una intervenció a Pla de Palau amb el carrer General Castaños va permetre documentar estructures que es van relacionar amb les restes de la muralla de mar, concretament la part interna del mur est de la muralla (codi MUHBA 141-03) (Gilisbars, 2005)

A l'any 2006 es realitzà una intervenció arqueològica dirigida per l'arqueòleg Mikel Soberón Rodríguez amb motiu de la construcció d'un edifici de nova planta amb tres soterranis a la Plaça Pau Vila 12-13-bis, carrer Doctor Aiguader 1-27 i carrer Marquesa 2-6. En aquesta intervenció es va documentar l'escullera anomenada moll de la Santa Creu, datada al segle XV, formada per una acumulació de blocs de pedra de Montjuïc i conseqüentment el nivell del mar d'aquella època (a -0,27 msnm). D'època medieval es van documentar dos derelictes en bon estat de conservació, tot dos bastits amb la tècnica del tinglat que va portat a interpretar-los com a vaixells originaris de la zona atlàntica. També es va documentar la fortificació de la façana marítima entre els segles

XVI i XX. Es documentà el baluard de migdia del segle XVI, de planta quadrada i situat a peu de platja. Durant el segle XVII, l'aportació de sorres va crear un espai desprotegit al front de la muralla, pel que s'excavà un fossat defensiu entre 1634 i 1636. Aquest s'amortitzà al segle XVIII mitjançant l'abocament de terres que provocaren l'anivellament de la zona i l'elevació de la cota de circulació i es basteix un nou fossat, novament amortitzat a finals del mateix segle, quan es basteix un canal amb murs de maçoneria que perdurarà fins a la dècada dels anys 20 del segle XIX. La darrera fase de fortificació correspon a la muralla de mar iniciada l'any 1822 i finalitzada l'han 1848, segons el projecte del coronel d'enginyers Josep Massanés. Aquesta nova intervenció vindria motivada per l'eixample del Pla de Palau que hauria suposat l'enderroc parcial de les muralles anteriors. A part de les obres de fortificació, es van documentar quatre pous excavats a les sorres, davant el baluard, que conservaven part de l'estructura de fusta. Datats a mitjans del segle XVI i que podrien perdurar fins al segle XVIII. Finalment es va documentar l'enderroc del baluard de migdia i la muralla de mar desmuntada durant els anys 60 del segle XIX (codi MUHBA 096/06) (Soberón, 2009).

Amb motiu de la construcció d'un habitatge social l'any 2007 al carrer Doctor Aiguader 1-2, es va dur a terme una intervenció arqueològica dirigida per l'arqueòleg Pere Lluís Artigues. En aquesta actuació es va posar al descobert un gran tram del baluard de migdia així com de la muralla, ambdós del segle XVI, la contraescarpa datada de principis del segle XVIII i dos canals. Un d'ells pertanyia al canal auxiliar del Rec Comtal. També es van localitzar altres estructures que formarien part de les infraestructures ferroviàries del segle XIX i XX (codi MUHBA 047/07) (Artigues, 2008).

L'any 2009 en una intervenció arqueològica duta a terme als carrers Marquès de l'Argentera, Duana, General Castaños, Llevant i Marquesa que va consistir en el control dels rebaixos necessaris per a l'obertura d'una rasa per a una canalització elèctrica, es va documentar l'estructura murària localitzada a l'encreuament del carrer Marquesa amb el carrer Llevant. Si bé amb les dades

de l'excavació no tenim informació suficient per a contextualitzar aquesta estructura, podria tractar-se d'un tram de la muralla de la ciutat de Barcelona construïda en el segle XVI. Aquesta interpretació coincidiria amb el traçat de la muralla que apareix al solar adjacent, continuació del baluard de Migdia localitzat l'any 2006. Hem d'afegir que en la documentació planimètrica de principis del segle XIX es pot observar el traçat original de la muralla del segle XVI quan encara no s'havia enderrocat. Segons la planimetria, la muralla discorreria entre el baluard de Migdia i l'edifici de Duana, passant justament per la cantonada entre el carrer Marquesa i el carrer Llevant, el lloc exacte on s'han trobat les restes de l'estructura murària. (codi MUHBA 108/09).

L'any 2009 i 2010 en el control d'una rasa de 370 metres es van poder documentar estructures pertanyents a les successives reformes de la zona del Pla de Palau al llarg de la seva història. Davant de l'actual edifici de la Delegació del Govern es va localitzar el terraplenat de la muralla de mar del segle XVI, que creuava per l'actual plaça. Just davant de la Facultat de Nàutica es van localitzar murs corresponents possiblement a les fonamentacions del Portal de Mar (S.XIX). A l'extrem nord-est del Pla de Palau es va detectar un tram de la Muralla de Mar del segle XIX (codi MUHBA 009/10) (Molinas, 2010, p. 162)

Finalment també s'ha d'assenyalar que al Carrer Reina Cristina núm. 13 es localitza el refugi antiaeri R.0697, conegut pel llistat de refugis antiaeris del 16 de juliol de 1938 publicat a l'Atlas dels Refugis de la Guerra Civil espanyola a Barcelona publicat per l'Ajuntament de Barcelona i CLABSA. No es té més documentació al respecte.

4. METODOLOGIA

La intervenció arqueològica duta a terme a les vies públiques dels carrers Reina Cristina i Llauder consistí en el control del rebaix, fet amb mitjans mecànics, d'una sèrie de rases i forats necessaris per a la instal·lació de nous serveis dins de la reforma integral de la pavimentació d'aquests carrers. Com hem dit, la intervenció es va realitzar en dues fases. En la primera es va intervenir en el carrer Reina Cristina i en la segona en el carrer Llauder.

Bàsicament, els treballs efectuats es poden dividir en dos grups separats pel col·lector central que discorria per cadascun dels carrers. Un primer grup, consistí en l'excavació de la rasa per a la instal·lació dels serveis i els forats dels fanals. El segon grup fa referència a l'excavació dels forats i les rases necessaris per a la col·locació del sistema de desguàs de les aigües pluvials, embornals. Finalment també es va actuar sobre el col·lector central del carrer Llauder, en el tram comprès entre el carrer Reina Cristina i el carrer Pas sota muralla. Aquí es va desmuntar parcialment el col·lector ja existent per instal·lar els tubs per a canalitzar les aigües brutes.

Procés d'excavació de les rases serveis

Procés d'excavació dels forats i rases per als embornals

El mètode arqueològic utilitzat en aquesta intervenció arqueològica és el de Harris-Carandini. Aquest mètode de registre estratigràfic s'ha fonamentat en l'ús de Fitxes d'Unitats Estratigràfiques (a partir d'ara UE) de tradició anglosaxona. En aquestes es defineixen, bàsicament, el tipus d'unitat, i la seva descripció i interpretació, i, molt important, s'estableixen les relacions físiques amb les altres unitats individualitzades per obtenir una seqüència d'anterioritat i posterioritat fonamentals per entendre el procés formatiu de l'estratigrafia.

Aquest mètode d'individualització d'unitats arqueològiques es completa amb la realització, d'una banda, de plantes parcials acotades (amb cotes absolutes en metres sobre el nivell del mar –m.s.n.m.- obtingudes del plànol 1:5000 de l'ICC, amb valor 4,60 msnm) de totes les estructures localitzades i de la documentació fotogràfica digital pertinent. També es realitzà l'aixecament topogràfic dels rebaixos de terres realitzats i de les restes documentades.

A la intervenció se li ha donat el codi **019/14**.

Finalment, les directrius que es van seguir en aquesta intervenció han estat donades pel Servei d'Arqueologia de Barcelona.

5. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS I RESULTATS OBTINGUTS

5.1.- Fase 1. Carrer Reina Cristina

Els rebaixos necessaris per a la instal·lació de nous serveis al carrer Reina Cristina, s'han dividit, com s'ha dit abans, en dos grups segons la naturalesa dels nous elements que es col·locaran en la via pública.

Vista general des de l'est de la rasa i els forats per l'enllumenat públic.

Un primer grup, es consideraria la instal·lació de l'enllumenat públic (fanals), el cablejat de fibra òptica, electricitat i el tub de rec pels arbres que es plantaran al carrer. Per la instal·lació d'aquests serveis es va realitzar una rasa de 0,5 m d'amplada i 0,6 m de profunditat respecte a la cota de la vorera actual (0,4 des de la cota dels farciments d'anivellament del carrer). Aquesta, que va de inici a final del carrer, té un traçat rectilini i afectà a una sèrie de rebliments indeterminats, de naturalesa heterogènia, molt barrejats, que van des de nivells d'argiles vermelloses a estrats amb presència de carbons i ceràmica moderna (no es va recollir). A aquesta rasa, que discorre pel lateral nord-oest del col·lector central del carrer, se li afegeixen els forats necessaris per a la

col·locació dels fanals (FF en els plànols). En total se'n van fer 17, es tracta de retalls de planta quadrangular d'aproximadament 1,4 x 1,2 x 0,86 m, que s'acosten a la vorera actual.

Vista des de l'est del forat per a la col·locació de un fanal FF 6

D'aquests només els FF 1, 5, 6, 7, 8, 10, 11, i 17¹ es van poder rebaixar totalment a la cota prevista tot i que en tots menys al FF 6 es van documentar serveis anteriors, la resta, els FF 2, 3, 4, 9, 12, 13, 14, 15 i 16, es van rebaixar només 0,25 m a causa de la presència de una sèrie de serveis de diversa naturalesa, des del tub del gas (inutilitzat), l'aigua (tub de ferro) i un prisma de formigó que contenia cables d'electricitat.

¹ Els FF 5 i 17 estaven fets damunt els farciments del tub de desguàs dels embornals antics.

Vista des del sud-oest del forat per un fanal FF 3

La poca potència d'afectació d'aquests rebaixos (el punt màxim d'afectació dels farciments del carrer va ésser 0,6 m) i l'elevada quantitat de serveis anteriors, va fer que els resultats, des del punt de vista patrimonial, fossin **negatius**.

Vista des del sud-oest de la col·locació dels tubs de serveis

Vista general des del nord-est dels rebaixos dels embornals

El segon grup, estaria format pels forats i les rases necessàries per a la col·locació dels elements que formen el sistema de desguàs de les aigües superficials i pluvials del carrer, els embornals. A la numeració d'aquests als plànols es va fer posant davant el número de cadascun la lletra E. Durant el procés d'excavació, els retalls necessaris per allotjar els embornals es van agrupar de dos en dos constituint un únic retall format per un forat d'1,46 m de profunditat de planta quadrangular d'uns 1,35 x 1,2 m (aquest serviria per la col·locació del tub de desguàs al col·lector central del carrer) el qual queda relacionat amb un retall rectangular de 2 x 1 x 0,60 m on van encaixats una arqueta i un embornal. Aquest últim s'uniria amb un altre rebaix rectangular d'1,8 x 1 x 0,6 m, fet amb la finalitat de col·locar un altre embornal, mitjançant una rasa de 0,5 m d'amplada i 0,6 m de profunditat.

Vista des del sud del retall per col·locar el tub que desguassa al col·lector central i per a la col·locació d'un embornal E 14

Vista des del nord de la rasa que uneix dos embornals E 13

Aquests retalls, excavats en paral·lel al costat sud-est del col·lector central del carrer (construït en formigó), es van realitzar tallant uns farciments molt potents relacionats probablement amb el moment constructiu del col·lector del carrer. Al tram sud-oest del mateix, entre els números 1 i 3, aquest rebliment consistia en un estrat de sauló molt net, i a la resta del carrer, canvia de composició, en

aquest cas consistia en un nivell d'argiles vermelloses molt compactes amb nòduls de carbonats, molt similar al nivell geològic, denominat torturà.

Vista des de l'est del retall per a un embornal E 13

Tot i que en alguns punts la cota d'afectació dels rebaixos va ésser d'1,30 m des de la cota dels nivells de farciment del carrer (1,56 m des de la vorera), els resultats d'aquesta intervenció arqueològica, motivada per a la col·locació del sistema de eliminació d'aigües pluvials i superficials, van ser **negatius** des del punt de vista patrimonial. Un altre factor a tenir en compte per confirmar que els resultats hagin estat negatius, és el fet que tota l'excavació del nou sistema es va realitzar en uns farciments contemporanis que probablement estarien relacionats amb el col·lector central del carrer.

5.2.- Fase 2. Carrer Llauder

Els rebaixos necessaris per a la instal·lació de nous serveis al carrer Llauder, com en el carrer Reina Cristina, també s'han dividit en dos grups segons la naturalesa dels nous elements que es col·locaran en la via pública. Igualment, també es descriuran els treballs realitzats sobre el col·lector central en el tram comprès entre el carrer Reina Cristina i el carrer Pas sota muralla.

Vista del carrer Llauder en el tram que va del carrer Reina Cristina i Passeig d'Isabel II

Vista del carrer Llauder en el tram que va del carrer Pas sota muralla i Reina Cristina

Per fer més entenedora l'explicació, hem separat en dos trams la zona on s'ha actuat. El tram 1 va entre el passeig d'Isabel II i el carrer Reina Cristina i el tram 2 entre aquest darrer i el carrer Pas sota muralla.

Tram 1

El primer grup d'instal·lacions es consideraria l'enllumenat públic (fanals), el cablejat de fibra òptica, electricitat i el tub de rec pels arbres que es plantaran al carrer (Rasa 100). Per a la instal·lació d'aquests serveis es va realitzar una rasa de 0,50 m d'amplada i 0,7 m de profunditat respecte a la cota de la vorera actual. Aquesta té un traçat rectilini i afecta a una sèrie de rebliments indeterminats, de naturalesa heterogènia, molt barrejats, que van des de nivells d'argiles vermelloses a estrats amb presència de carbons i ceràmica moderna i contemporània (no es va recollir). A aquesta rasa, situada en el costat nord-est del carrer, se li afegeixen els forats necessaris per la col·locació dels fanals i els arbres.

Vista de la rasa 100 per instal·lar l'enllumenat públic (fanals), el cablejat de fibra òptica, electricitat i el tub de rec pels arbres que es plantaran al carrer

El segon grup, estaria format pels forats i les rases necessàries per a la col·locació dels elements que formen el sistema de desguàs de les aigües superficials i pluvials del carrer, els embornals (Rasa 200). Aquesta rasa presentava una llargada de 21 m i una fondària d'entre 0,70 i 1,70 m.

Vista de la rasa 200 per instal·lar els elements que formen el sistema de desguàs de les aigües superficials i pluvials del carrer

A continuació passem a descriure cadascuna de les rases realitzades en el tram 1 del carrer Llauder per a la col·locació dels serveis abans mencionats i per a la col·locació dels elements que formen el sistema de desguàs de les aigües superficials i pluvials del carrer, els embornals.

Rasa 100: Aquesta rasa presenta una llargada total de 35 m, una amplada de 0,50 m i aproximadament uns 0,70 m de fondària. En 5 punts d'aquesta rasa s'han realitzat obertures més amples coincidint amb els indret on han de situar-se els fanals o els arbres. El seguiment arqueològic d'aquesta rasa ha permès documentar diversos elements relacionats amb el sistema d'evacuació d'aigües de l'edifici de la casa Xifré. Aquest edifici es va acabar de construir l'any 1840 i va ser encarregat per l'indià Josep Xifré i Casas. També hem pogut apreciar com en aquesta zona s'han anat produint diversos treballs per a la col·locació de diversos serveis (gas, llum, aigua) al llarg dels anys. Aquest treballs han anat afectant de forma significativa els elements de desguàs d'aigües de l'edifici. Pel que respecta als estrats de terra, estant molt alterats pels treballs

realitzats per a la instal·lació dels serveis que hem cometat. És per aquesta raó que hem optat per atorgar número d'unitat estratigràfica únicament als elements constructius que hem anat identificant. En primer lloc, cal fer esment al col·lector general (UE 105) que passa pel mig del carrer i que té com a funció recollir el conjunt d'aigües residuals que surten tant de l'edifici de la casa Xifré com de l'edifici de la casa Vidal-Quadras situat a l'altra banda del carrer. Aquest col·lector és construït amb maons plans lligats amb morter de calç i amb ciment amb la coberta voltada i el fons pla. Presenta una llum d'aproximadament 1 m i les parets internes es troben arrebossades i enlluïdes amb ciment. Té una orientació nord-oest/sud-est i una pendent en aquest mateix sentit. Entre el passeig d'Isabel II i el carrer Reina Cristina aquest col·lector ha estat lleugerament alterat en el decurs d'aquestes obres. En concret en aquest tram s'ha picat i eliminat el fons i s'ha col·locat un tub nou per canalitzar les aigües. Aquestes feines no han alterat el sediment que hi havia per sota de la base del col·lector ja que no s'ha realitzat cap excavació. Aquest col·lector recull les aigües residuals d'un albelló (UE 102) situat a l'alçada del número 1 del carrer. Aquest albelló és construït amb maons plans lligats amb morter de calç, amb la coberta voltada i el fons pla. Presenta una llum de 0,40 m i té una orientació nord-est/sud-oest i una pendent en aquest mateix sentit. Té la funció de canalitzar les aigües residuals de l'edifici de la casa Xifré cap al col·lector principal (UE 105) i a la vegada de recollir les aigües de l'albelló (UE 104) del que parlarem a continuació. L'albelló 102 presenta una llargada de 3,25 m, una amplada de 0,90 m i una alçada d'1,40 m. Com hem dit, l'albelló 102 rep també aigües residuals de l'albelló 104. Aquest és construït amb maons plans lligats amb morter de calç, amb la coberta plana i el fons pla. Presenta una llum de 0,25 m i té una orientació sud-est/nord-oest i una pendent en aquest mateix sentit. Se li ha documentat una llargada d'1,20 m, una amplada de 0,55 m i una alçada de 0,70 m. Segurament té la funció de canalitzar les aigües residuals d'altres d'albellons que surten de l'edifici per canalitzar les seves aigües cap a l'albelló 102. A diferència de l'albelló 102 que encara està en funcionament, l'albelló 104 és reblert per sediment i per tant està anul·lat i en desús.

Vista del col·lector UE 105

Vista de l'abelló UE 102

Vista de l'abelló UE 104

S'han documentat també un parell d'elements dels quals no podem dir massa cosa. El primer (UE 101), situat a l'extrem nord-oest de la rasa és construït amb maons plans lligats amb morter de calç presentant un coronament de pedres més o menys planes lligades també amb morter de calç. Presenta una amplada de 0,65 m, una llargada documentada de 0,50 m i té una orientació nord-est/sud-oest. Desconeixem la seva llargada total ja aquesta estructura es perllonga més enllà dels límits de la rasa, però creiem que aniria del col·lector principal fins la fonamentació de l'edifici de la casa Xifré. Tampoc coneixem la seva alçada ja que no s'ha aprofundit el suficient en el terreny. El segon element (UE 103) el trobem a 11,50 m al sud-est del primer i presenta exactament les mateixes característiques físiques. Com en el primer i a causa de les dimensions de la rasa, desconeixem la seva llargada i alçada. Pensem que aquestes estructures podrien correspondre a altres abellons o potser a tirants per reforçar i aguantar el pes i les forces tant de l'edifici com del col·lector.

Vista de l'estructura UE 101

Vista de l'estructura UE 103

Finalment, en aquesta rasa es va documentar la fonamentació (UE 106) de l'edifici de la casa Xifré. Aquesta sobresurt 0,20 m de la façana de l'edifici i es feta de pedres i morter de calç. No hem pogut documentar la seva alçada ja que l'excavació no ha aprofundit el suficient en el terreny.

És evident que la fonamentació 106 es va construir en el mateix moment que l'edifici de la casa Xifré entre els anys 1836 i 1840. Pel que respecta als altres elements, es presenten certs dubtes. És probable que els albellons 102 i 104 també fossin construïts en aquest moment, tot i que no ho podem assegurar. Possiblement, els altres possibles albellons o tirants 101 i 103 també fossin del mateix moment, tot i que nosaltres pensem que potser són posteriors. Finalment, el col·lector 105 és posterior. Aquest element presenta reformes i afegits realitzades amb ciment i maons de producció industrial. No descartem però, que el present col·lector substituís un d'anterior.

Les obres realitzades han afectat algunes de les estructures documentades. En aquest cas el col·lector 105 s'ha picat i eliminat el fons i s'ha col·locat un tub nou per canalitzar les aigües. Aquestes feines no han alterat el sediment que hi havia per sota de la base del col·lector ja que no s'ha realitzat cap excavació. Els albellons 102 i 104 han estat parcialment desmuntats per a poder passar els tubs dels serveis que s'havien de col·locar en la reforma del carrer.

A continuació passem a descriure les unitats estratigràfiques documentades a la rasa 100:

UE 101: Possible albelló o tirant per reforçar i aguantar el pes i les forces tant de l'edifici de la casa Xifré com del col·lector 105. És construït amb maons plans lligats amb morter de calç presentant un coronament de pedres més o menys planes lligades també amb morter de calç. Presenta una amplada de 0,65 m, una llargada documentada de 0,50 m i té una orientació nord-est/sud-oest. Desconeixem la seva llargada total ja aquesta estructura es perllonga més enllà dels límits de la rasa, però creiem que aniria del col·lector principal

fins la fonamentació de l'edifici de la casa Xifré. Desconeixem la seva alçada ja que no s'ha aprofundit el suficient en el terreny.

UE 102: Albelló construït amb maons plans lligats amb morter de calç, amb la coberta voltada i el fons pla. Presenta una llum de 0,40 m i té una orientació nord-est/sud-oest i una pendent en aquest mateix sentir. Té la funció de canalitzar les aigües residuals de l'edifici de la casa Xifré cap al col·lector principal (UE 105) i a la vegada de recollir les aigües de l'abelló (UE 104). Presenta una llargada de 3,25 m, una amplada de 0,90 m i una alçada d'1,40 m. Recolza en 105 i 106 i se li recolza 104.

UE 103: Possible abelló o tirant per reforçar i aguantar el pes i les forces tant de l'edifici de la casa Xifré com del col·lector 105. És construït amb maons plans lligats amb morter de calç presentant un coronament de pedres més o menys planes lligades també amb morter de calç. Presenta una amplada de 0,65 m, una llargada documentada de 0,50 m i té una orientació nord-est/sud-oest. Desconeixem la seva llargada total ja aquesta estructura es perllonga més enllà dels límits de la rasa, però creiem que aniria del col·lector principal fins la fonamentació de l'edifici de la casa Xifré. Desconeixem la seva alçada ja que no s'ha aprofundit el suficient en el terreny.

UE 104: Albelló construït amb maons plans lligats amb morter de calç, amb la coberta plana i el fons pla. Presenta una llum de 0,25 m i té una orientació sud-est/nord-oest i una pendent en aquest mateix sentir. Se li ha documentat una llargada d'1,20 m, una amplada de 0,55 m i una alçada de 0,70 m. Segurament té la funció de canalitzar les aigües residuals d'altres d'abellons que surten de l'edifici per canalitzar les seves aigües cap a l'abelló 102. Recolza a 102.

UE 105: Col·lector general que passa pel mig del carrer i que té com a funció recollir el conjunt d'aigües residuals que surten tant de l'edifici de la casa Xifré com de l'edifici de la casa Vidal-Quadras. Aquest col·lector és construït amb maons plans lligats amb morter de calç i amb ciment amb la coberta voltada i el

fons pla. Presenta una llum d'aproximadament 1 m i les parets internes es troben arrebossades i enlluïdes amb ciment. Té una orientació nord-oest/sud-est i una pendent en aquest mateix sentit. Se li recolza 102.

UE 106: Fonamentació de l'edifici de la casa Xifré. Sobresurt 0,20 m de la façana de l'edifici i es feta de pedres i morter de calç. No hem pogut documentar la seva alçada ja que l'excavació no ha aprofundit el suficient en el terreny. Se li recolza 102.

Rasa 200: Aquesta rasa presenta dos trams, té una llargada total de 21,50 m, una amplada de 0,50 m i aproximadament uns 0,70 m de fondària. En punts d'aquesta rasa s'han realitzat pous coincidint amb els indrets on han de situar-se els embornals. El seguiment arqueològic d'aquesta rasa ha permès documentar dos elements relacionats amb el sistema d'evacuació d'aigües de l'edifici de la casa Vidal-Quadras. Aquest edifici es va construir a les darreries dels anys 40 del segle XIX i es situa davant de la casa Xifré construïda pocs anys abans. També hem identificat el costat sud-oest del col·lector 105. Com en la rasa 100, els estrats de terra estant molt alterats pels treballs realitzats per a la instal·lació de serveis i reformes modernes. És per aquesta raó que hem optat per atorgar número d'unitat estratigràfica únicament als elements constructius que hem anat identificant.

Com hem dit, la rasa 200 ha permès continuar documentant el col·lector UE 105 identificat també a la rasa 100. Aquest col·lector és construït amb maons plans lligats amb morter de calç i amb ciment, amb la coberta voltada i el fons pla. En aquest costat la presència de ciment és més evident. Aquest col·lector recull les aigües residuals de dos albellons (UE 201 i 202). El primer és construït amb maons plans lligats amb ciment, amb la coberta voltada i el fons pla. Presenta una llum aproximada de 0,40 m i té una orientació sud-oest/nord-est i una pendent en aquest mateix sentit. Té la funció de canalitzar les aigües residuals de l'edifici de la casa Vidal-Quadras cap al col·lector principal (UE 105). Presenta una llargada documentada de 0,50 m i una amplada de 0,70 m.

No hem pogut documentar la seva alçada ja que l'excavació no ha aprofundit el suficient en el terreny. El segon albelló (UE 202) és construït amb pedres irregulars lligades amb morter de calç, amb la coberta plana també de pedres i el fons pla. Presenta una llum de 0,60 m i té una orientació sud-oest/nord-est i una pendent en aquest mateix sentit. Se li ha documentat una llargada de 3,65 m, una amplada d'1,20 m i una alçada de 0,60 m. Té la funció de canalitzar les aigües residuals de l'edifici de la casa Vidal-Quadras cap al col·lector principal (UE 105). Cal dir que els albellons localitzats en aquesta rasa encara estaven en ús.

Vista de l'albelló UE 201

Vista de l'abelló UE 202

Del col·lector 105 ja n'hem parlat a la rasa 100. Pel que respecta a l'abelló 201, és de factura relativament recent ja que és construït amb maons de producció industrial lligats amb ciment. En canvi l'abelló 202 podria ser del mateix moment en que es va bastir l'edifici. Aquest darrer desguàs presenta una reforma amb maons i ciment per a connectar-lo al col·lector central 105.

Les obres realitzades han afectat els dos abellons. En el primer (UE 201), s'ha eliminat la coberta per a col·locar un tub en el seu interior. En el segon (UE 202) s'ha desmuntat la coberta i els fons per passar un tub per a canalitzar les aigües fecals que sortien de l'edifici de la casa Vidal-Quadras. Les parets de l'abelló s'han conservat.

A continuació passem a descriure les unitats estratigràfiques documentades a la rasa 200:

UE 105: Col·lector general que passa pel mig del carrer i que té com a funció recollir el conjunt d'aigües residuals que surten tant de l'edifici de la casa Xifré com de l'edifici de la casa Vidal-Quadras. Aquest col·lector és construït amb maons plans lligats amb morter de calç i amb ciment amb la coberta voltada i el fons pla. Presenta una llum d'aproximadament 1 m i les parets internes es troben arrebossades i enlluïdes amb ciment. Té una orientació nord-oest/sud-est i una pendent en aquest mateix sentit. Se li recolza 202.

UE 201: Albelló construït amb maons plans lligats amb ciment, amb la coberta voltada i el fons pla. Presenta una llum aproximada de 0,40 m i té una orientació sud-oest/nord-est i una pendent en aquest mateix sentit. Té la funció de canalitzar les aigües residuals de l'edifici de la casa Vidal-Quadras cap al col·lector principal (UE 105). Presenta una llargada documentada de 0,50 m i una amplada de 0,70 m. No hem pogut documentar la seva alçada ja que l'excavació no ha aprofundit el suficient en el terreny. Recolza en 105.

UE 202: Albelló construït amb pedres irregulars lligades amb morter de calç, amb la coberta plana també de pedres i el fons pla. Presenta una llum de 0,60 m i té una orientació sud-oest/nord-est i una pendent en aquest mateix sentit. Se li ha documentat una llargada de 3,65 m, una amplada d'1,20 m i una alçada de 0,60 m. Té la funció de canalitzar les aigües residuals de l'edifici de la casa Vidal-Quadras cap al col·lector principal (UE 105). Recolza en 105.

Tram 2

En aquest segon tram, el primer punt on es va actuar va ser sobre el col·lector central. Els treballs van consistir a realitzar una rasa (Rasa 300) al mig del carrer amb l'objectiu d'identificar el col·lector i desmuntar la seva coberta i una de les parets per col·locar un tub per canalitzar les aigües fecals dels edificis situats a banda i banda del carrer. La rasa tenia una amplada d'1,10 m, una profunditat d'1 m de profunditat respecte a la cota de la vorera actual i una llargada de 26 metres.

Pel que fa al primer grup d'instal·lacions es consideraria l'enllumenat públic (fanals), el cablejat de fibra òptica, electricitat i el tub de rec pels arbres que es plantaran al carrer (Rasa 400) Per a la instal·lació d'aquests serveis es va realitzar 1 rasa de 0,50 m d'amplada i 0,40 m de profunditat respecte a la cota de la vorera actual. Aquesta té un traçat rectilini dins el carrer Llauder. A partir del carrer Pas sota muralla la rasa canvia la direcció prenent un gir cap al nord-est en sentit cap a l'edifici de la Facultat de Nàutica. Aquesta rasa afecta a una sèrie de rebliments indeterminats, de naturalesa heterogènia, molt barrejats, que van des de nivells d'argiles vermelloses a estrats amb presència de carbons i ceràmica moderna i contemporània (no es va recollir) entre el carrer Reina Cristina i Pas sota muralla. En aquest darrer carrer la rasa es va realitzar sobre formigó. A aquesta rasa, situada en el costat nord-est del carrer, se li afegeixen els forats necessaris per la col·locació dels fanals i els arbres.

Vista de la rasa 400 per instal·lar l'enllumenat públic (fanals), el cablejat de fibra òptica, electricitat i el tub de rec pels arbres que es plantaran al carrer

El segon grup, estaria format pels forats i les rases necessàries per a la col·locació dels elements que formen el sistema de desguàs de les aigües superficials i pluvials del carrer, els embornals (Rasa 500 i 600). La primera rasa presenta una llargada de 20 m i una fondària d'uns 0,70 m i la segona una llargada de 10 m i una fondària d'uns 0,70 m.

Vista de la rasa 500 per instal·lar els elements que formen el sistema de desguàs de les aigües superficials i pluvials del carrer

A continuació passem a descriure cadascuna de les rases realitzades en el tram 2 del carrer Llauder per a la col·locació dels serveis abans mencionats i per a la col·locació dels elements que formen el sistema de desguàs de les aigües fecals i les superficials i pluvials del carrer.

Rasa 300: Aquesta rasa presenta una llargada total de 26 m, una amplada d'1,10 m i aproximadament 1 m de fondària. Com hem dit la realització d'aquesta rasa va servir per identificar i desmuntar el col·lector central del carrer Llauder per a col·locar un tub per el desguàs d'aigües. El seguiment arqueològic d'aquesta rasa ha permès documentar el col·lector així com dos

elements relacionats amb el sistema d'evacuació d'aigües dels edificis que conformen el carrer en aquest tram. També hem pogut apreciar con en aquesta zona s'han anat produint diversos treballs per a la col·locació de diversos serveis (gas, llum, aigua) al llarg dels anys. Aquest treballs han anat afectant de forma significativa els elements de desguàs d'aigües de l'edifici. Pel que respecta als estrats de terra, estant molt alterats pels treballs realitzats per a la instal·lació dels serveis que hem cometat. En primer lloc, cal fer esment al col·lector central (UE 301) que passa pel mig del carrer i que té com a funció recollir el conjunt d'aigües residuals que surten dels edificis. Les parets del col·lector són construïdes amb pedres més o menys escairades i alguns maons tot lligat amb morter de calç. Els fons també és fet de pedres. La coberta és voltada i feta de maons plans lligats amb morter de calç. Té una llum d'aproximadament 0,80 m. Té una orientació nord-oest/sud-est i una pendent en sentit sud-est/nord-oest. Aquest col·lector recull les aigües residuals de dos albellons fets d'obra (UE 302 i 303). El primer (UE 302) és situat al costat nord-est del col·lector i és construït amb maons plans lligats amb morter de calç, amb la coberta plana i el fons pla. Presenta una llum de 0,25 m i té una orientació nord-est/sud-oest i una pendent en aquest mateix sentir. Se li ha documentat una llargada d'1,50 m, una amplada de 0,55 m i una alçada de 0,40 m. El segon albelló (UE 303) és situat al costat sud-oest del col·lector i és construït amb maons plans lligats amb morter de calç, amb la coberta plana i el fons pla. Presenta una llum de 0,25 m i té una orientació sud-oest/nord-est i una pendent en aquest mateix sentir. Se li ha documentat una llargada de 0,95 m, una amplada de 0,55 m i una alçada de 0,40 m. Cal dir que tant el col·lector central com els dos albellons estaven en ús en el moment de realitzar-se la intervenció.

Vista del col·lector UE 301

Vista de la paret del col·lector UE 301

Vista de l'abelló UE 302

El col·lector UE 301 presenta una factura més grollera que el col·lector UE 105 del primer tram del carrer. Igualment sembla trobar-se en més mal estat i no se li observa cap reforma general. Pensem que és possible que es construís en el mateix moment que els edificis (mitjans segle XIX) que constitueixen aquest tram del carrer Llauder. Pel que fa als abellons, creiem que es van construir al mateix moment que el col·lector.

Com hem dit, les obres van afectar la coberta i una paret del col·lector UE 301. Igualment aquestes van afectar als abellons UE 302 i 303 desmuntant-los parcialment per a poder passar els tubs dels serveis que s'havien de col·locar en la reforma del carrer.

A continuació passem a descriure les unitats estratigràfiques documentades a la rasa 300:

UE 301: Col·lector central que passa pel mig del carrer i que té com a funció recollir el conjunt d'aigües residuals que dels edificis que conformen aquest tram del carrer Llauder. Les parets del col·lector són construïdes amb pedres més o menys escairades i alguns maons tot lligat amb morter de calç. Els fons també és fet de pedres. La coberta és voltada i feta de maons plans lligats amb morter de calç. Té una llum d'aproximadament 0,80 m i una orientació nord-oest/sud-est i una pendent en sentit sud-est/nord-oest. Se li recolza 302 i 303.

UE 302: Albelló construït amb maons plans lligats amb morter de calç, amb la coberta plana i el fons pla. Presenta una llum de 0,25 m i té una orientació nord-est/sud-oest i una pendent en aquest mateix sentit. Presenta una llargada d'1,50 m, una amplada de 0,55 m i una alçada de 0,40 m. Recolza en 301.

UE 303: Albelló construït amb maons plans lligats amb morter de calç, amb la coberta plana i el fons pla. Presenta una llum de 0,25 m i té una orientació sud-oest/nord-est i una pendent en aquest mateix sentit. Presenta una llargada de 0,95 m, una amplada de 0,55 m i una alçada de 0,40 m. Recolza en 301.

Rasa 400: Aquesta rasa presenta una llargada total de 100 m, una amplada de 0,50 m i entre 0,40 m i 0,70 m de fondària. En 2 punts d'aquesta rasa s'han realitzat obertures més amples coincidint amb els indret on han de situar-se els fanals o els arbres. El seguiment arqueològic d'aquesta rasa ha permès documentar l'albelló UE 302 ja descrit en la rasa 300. A banda d'aquest element hem pogut observar diferents estrats d'anivellació del carrer molt barrejats entre ells i tubs de serveis de llum, aigua i gas. A partir del carrer Pas sota muralla la rasa canvia la direcció prenent un gir cap al nord-est en sentit cap a l'edifici de la Facultat de Nàutica. Aquí la rasa talla el paviment de carrer, formigó i zorra.

Vista de la rasa 400 en el carrer Llauder

Vista de la rasa 400 en el carrer Pas sota muralla

Rasa 500: Aquesta rasa presenta dos trams, té una llargada total de 20 m, una amplada de 0,50 m i aproximadament uns 0,70 m de fondària. El seguiment arqueològic d'aquesta rasa ha permès documentar diferents estrats d'anivellació del carrer molt barrejats entre ells però cap tipus d'estructura.

Vista de la rasa 500

Rasa 600: Aquesta es va realitzar a la carrer Pas sota muralla i amb una orientació perpendicular a la resta. Té una llargada de 10 m, una amplada de 0,70 m i aproximadament uns 0,70 m de fondària. El seguiment arqueològic d'aquesta rasa ha permès documentar diferents estrats d'anivellació del carrer molt barrejats entre ells però cap tipus d'estructura.

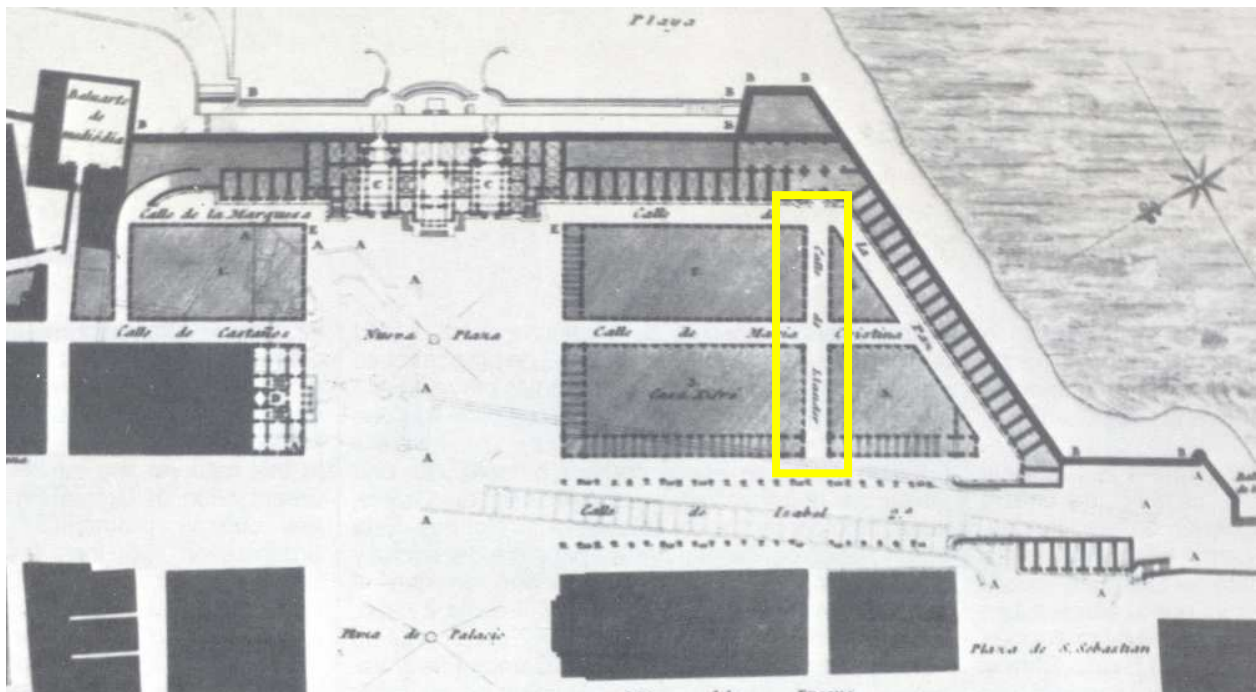

Vista de la rasa 600

6. CONCLUSIONS

Una vegada descrits els treballs de camp realitzats en els carrers Reina Cristina i Llauder amb motiu de la reforma integral d'aquestes vies, cal dir que les úniques estructures documentades, a banda de tubs de serveis de gas, aigua i llum, corresponen al sistema de desguàs d'aigües residuals dels edificis que conformen aquests carrers.

És en el carrer Llauder, on a més de documentar el col·lector central, també s'han identificat diversos albellons. Cal fer esment que una de les rases efectuades en aquest carrer, en concret la 400, s'ha realitzat passant per sobre del traçat de la muralla de mar. A causa de la poca fondària de la rasa, uns 0,50 m, i a que aquesta zona presentava diverses capes de formigó, no hem documentat evidències del sistema defensiu.

Plànol de 1839 on es fa la superposició del traçat de la muralla del XVI amb la reforma del Pla de Palau. Com es pot apreciar, el carrer Llauder quedaria fora muralles.

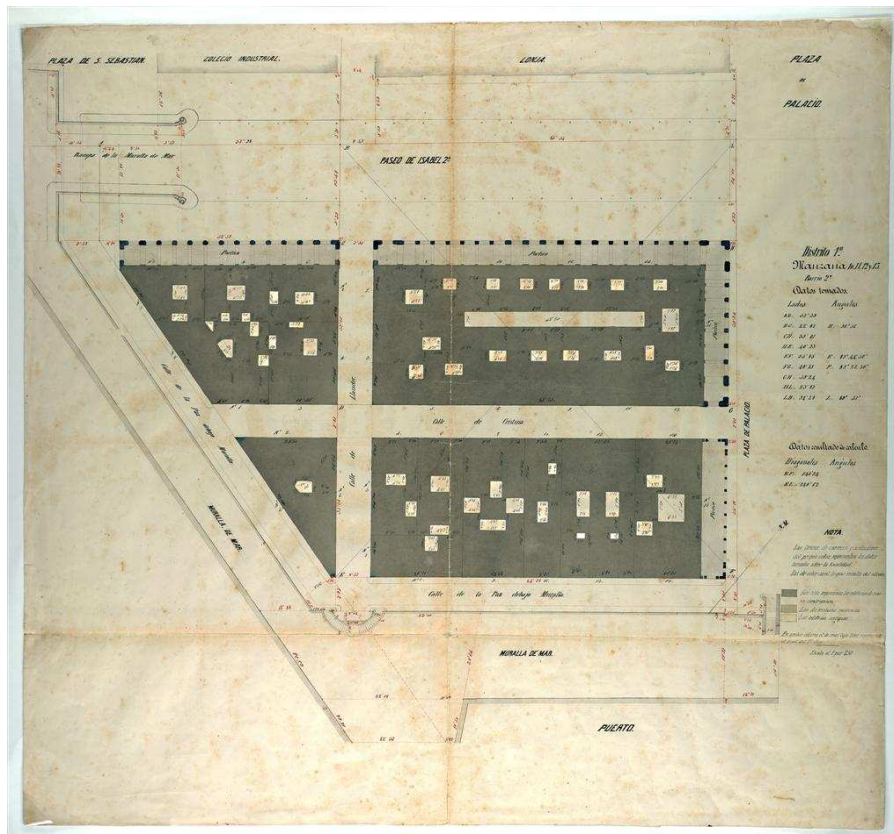
S'ha de comentar que l'indret on s'ha fet la intervenció pràcticament no va ésser urbanitzat fins a la primera meitat del segle XIX amb la construcció de la casa Xifré i els altres edificis que formen el conjunt de quatre illes definides pels

carrers Reina Cristina i Llauder. Aquests carrers se situarien fora de la muralla del segle XVI, en un lloc molt proper a la línia de costa, indret on s'estendria una plana formada per sorres de platja.

Vista del port de Barcelona del Wyngaerde 1563 i situació aproximada del carrer Reina Cristina.

La superposició d'un plànol d'inicis del segle XIX, on es representa el portal del mar i les barraques del vi, amb la trama actual es pot apreciar que al lloc on es va realitzar la intervenció arqueològica està molt propera a aquestes últimes construccions, que des del punt de vista arquitectònic solen ésser molt precàries. Els dos carrers van quedar dins del recinte murari al segle XIX quan es van construir la nova línia de muralles i el nou Portal del Mar.

Plànol de les quatre illes amb la situació de la muralla del segle XIX. Quarterons de Garriga i Roca.

Cal dir per finalitzar que tampoc es van trobar, a l'alçada del número 13 del carrer, restes del refugi antiaeri que, amb el número 0697, fou recollit al llistat de refugis antiaeris del 16 de juliol de 1938 publicat a l'Atlas dels Refugis de la Guerra Civil espanyola a Barcelona publicat per l'Ajuntament de Barcelona i CLABSA. No es té més documentació al respecte.

BIBLIOGRAFIA

- A.A.V.V. (1991): *Història de Barcelona*. Vol. II, Enciclopèdia Catalana.

- ANTEQUERA, F. (2001): *Memòria de la intervenció arqueològica al Pg. Isabel II- Pla de Palau (Barcelona, Barcelonès)*. Agost-desembre de 2001. Inèdita

- ARTIGUES, P. LL. (2008): *Memòria dels resultats obtinguts a la intervenció arqueològica al solar del carrer Doctor Aiguader 1-21 de Barcelona (Ciutat Vella)*. Inèdita.

- CARRERAS CANDI, F. (1908-18): *Geografia general de Catalunya*. Barcelona.

- CASTRILLO, M. (2010): "Intervencions sense afectació del patrimoni", *Anuari d'arqueologia i patrimoni de Barcelona 2009*, Barcelona, pp 178-183.

- CORTADA COLOMER, LL. (1998): *Estructures territorials, urbanisme i arquitectura poliorcètics a la Catalunya preindustrial*. Vol. I, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona

- CUBELLES, A. PUIG, F. (2004): "Les fortificacions de Barcelona" dins de *Abajo las Murallas!!!. 150 any de l'enderroc de les muralles de Barcelona*. Catàleg de l'exposició. MHCB, Barcelona.

- DURAN i SANPERE, A. (1975): *Barcelona i la seva historia. La formació d'una gran ciutat*. Vol. I, Barcelona.

- GALERA, M. ROCA, F. TARRAGÓ, S. (1982): *Atles de Barcelona. Segle XVI-XX*. Col·legi oficial d'Arquitectes de Catalunya, Barcelona.

-GILISBARS, T. (2005): *Memòria de la intervenció arqueològica al Pla de Palau/General Castaños de la ciutat de Barcelona (Barri de la Ribera) Codi 141/03. Inèdita.*

-HARRIS, E.C. (1991): *Principios de estratigrafía arqueológica.* Barcelona.

-HUERTAS, J. i RODRÍGUEZ, M. (2000): "Muralla medieval de Barcelona: darreres intervencions arqueològiques", a *I er Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya.*

-MOLINAS, R. (2010): "Pla de Palau 15-17. Plaça de Pau Vila", *Anuari d'arqueologia i patrimoni de Barcelona 2009*, Barcelona, p 162.

-MUÑOZ RUFO, V. (2011): *Memòria d'intervenció arqueològica. Carrer de la Reina Cristina, 8, Pas de Sota la Muralla, 9. Gener 2011 (Barcelona-Barcelonès).* Inèdita.

-PÍ I ARIMÓN, A. (1854): *Barcelona antigua y moderna, ó Descripcion é historia de esta ciudad desde su fundacion hasta nuestros dias*, 1. Impr. y Libr. Politécnica de Tomás Gorchs, Barcelona.

-SOBERÓN, M. (2009): *Memòria de la intervenció arqueològica a la plaça de Pau Vila, 12-13b/ Carrer el Dr. Aiguader, 1-27/ Carrer de la Marquesa, 2-6.* Barcelona. Arxiu del Museu d'Història de Barcelona. Inèdit.

-SOBERÓN, M. (2010a): "Antiga estació de rodalies", *Anuari d'arqueologia i patrimoni de Barcelona 2008*, Barcelona, pp 51-54.

-SOBERÓN, M. (2010b): "El port baixmedieval de la ciutat de Barcelona: una visió des de l'arqueologia. L'escullera de 1477 i la troballa d'un vaixell tinglat", *QUARHIS 6*, Barcelona, pp 135-163

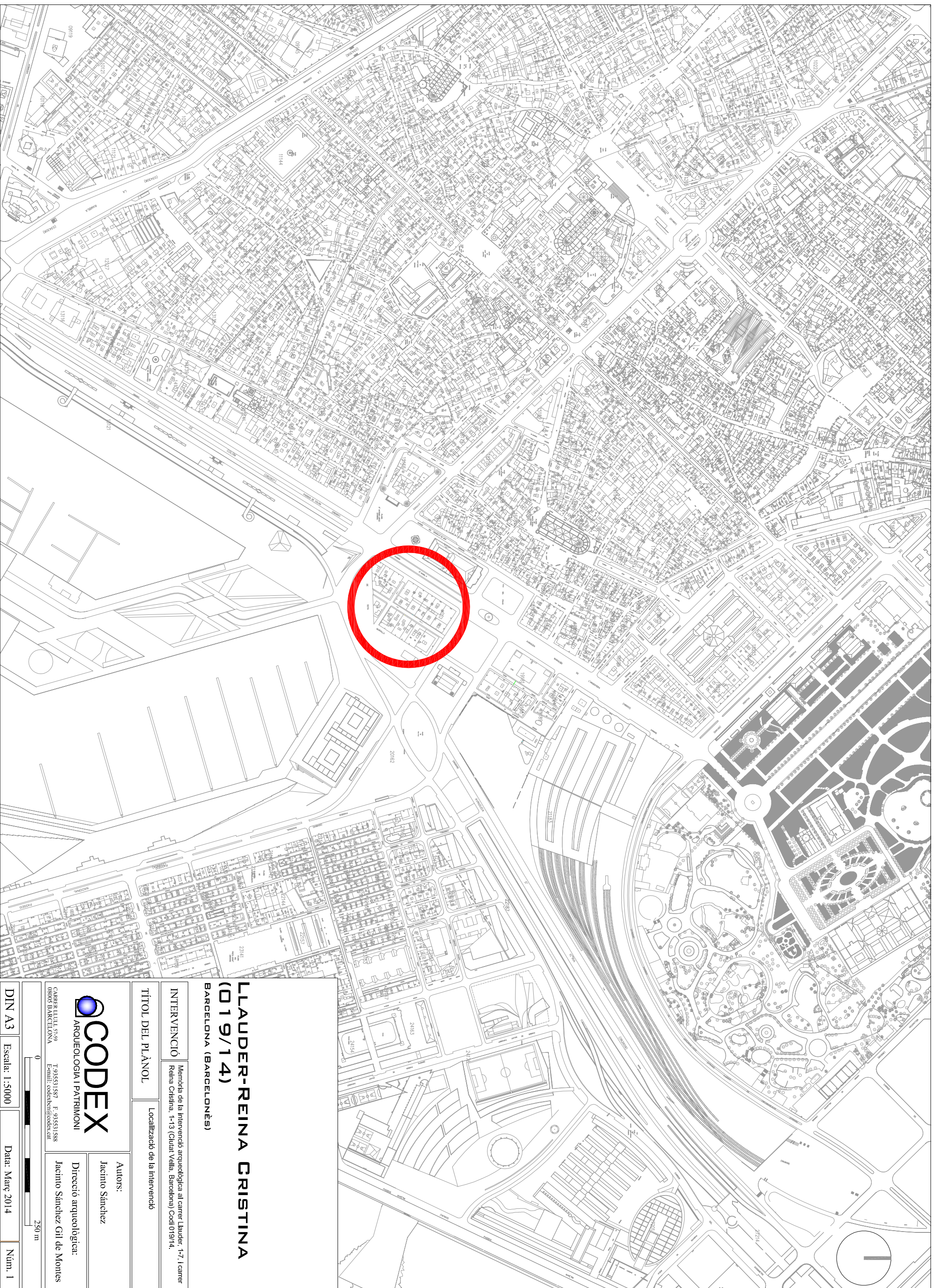
-SOBERÓN, M. (2012): “*Que en ell stara la maior nau del mon*”. Tràfic i evolució del port de Barcelona al segle XV. *QUARHIS* 8, Barcelona.

-SOBREQUÉS CALICÓ, J. (1992): *Història de Barcelona. Barcelona dins de la Catalunya moderna*. Barcelona.

-VENTAYOL, A.; PALAU, J. I ROCA, A. (2002): “El contexto Geotérmico de la Ciudad de Barcelona”. *Ingeniería del Terreno. Ingeoter*, 1. U.D. Proyectos. E.T.S.I. Minas U.P.M. Madrid.

PLANIMETRIA

Núm.	Títol	UE	Escala
1	Localització de la intervenció		1/500
2	Superposició de la muralla als segles XVI i XIX		S/E
3	Situació de la intervenció dins de la trama urbana		1/500
4	Distribució fulls en què es divideix la intervenció. Reina Cristina.		S/E
5	Planta general de la intervenció. Full 1/7. Reina Cristina.		1/50
6	Planta general de la intervenció. Full 2/7. Reina Cristina.		1/50
7	Planta general de la intervenció. Full 3/7. Reina Cristina.		1/50
8	Planta general de la intervenció. Full 4/7. Reina Cristina.		1/50
9	Planta general de la intervenció. Full 5/7. Reina Cristina.		1/50
10	Planta general de la intervenció. Full 6/7. Reina Cristina.		1/50
11	Planta general de la intervenció. Full 7/7. Reina Cristina.		1/50
12	Situació de la intervenció dins de la trama urbana. Llauder.		1/500
13	Distribució fulls en què es divideix la intervenció. Llauder.		1/300
14	Planta general de la intervenció. Full 1/3. Llauder.	101 102 103 104 105 106 201 202	1/100
15	Planta general de la intervenció. Full 2/3. Llauder.	301 302 303	1/100
16	Planta general de la intervenció. Full 3/3. Llauder.		1/150

LLAUDER-REINA CRISTINA (019/14) BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Llauder, -1-7, i carrer Reina Cristina, 1-13 (Ciutat Vella, Barcelona) Codi 019/14.

TÍTOL DEL PLÀNOL Localització de la intervenció

Autors:

Jacinto Sánchez

Direcció arqueològica:

Jacinto Sánchez Gil de Montes

CARRER LLAUDER, 57-59
08005 BARCELONA

T. 935531587 F. 935531588
E-mail: codex@codex.cat

0 250 m

DIN A3 Escala: 1:5000

Data: Març 2014

Núm. 1

LLAUDER-REINA CRISTINA
(019/14)
 BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Llauder, 1-7, 1 carrer Reina Cristina, 1-13 (Català Vella, Barcelona) Codi 019/14.

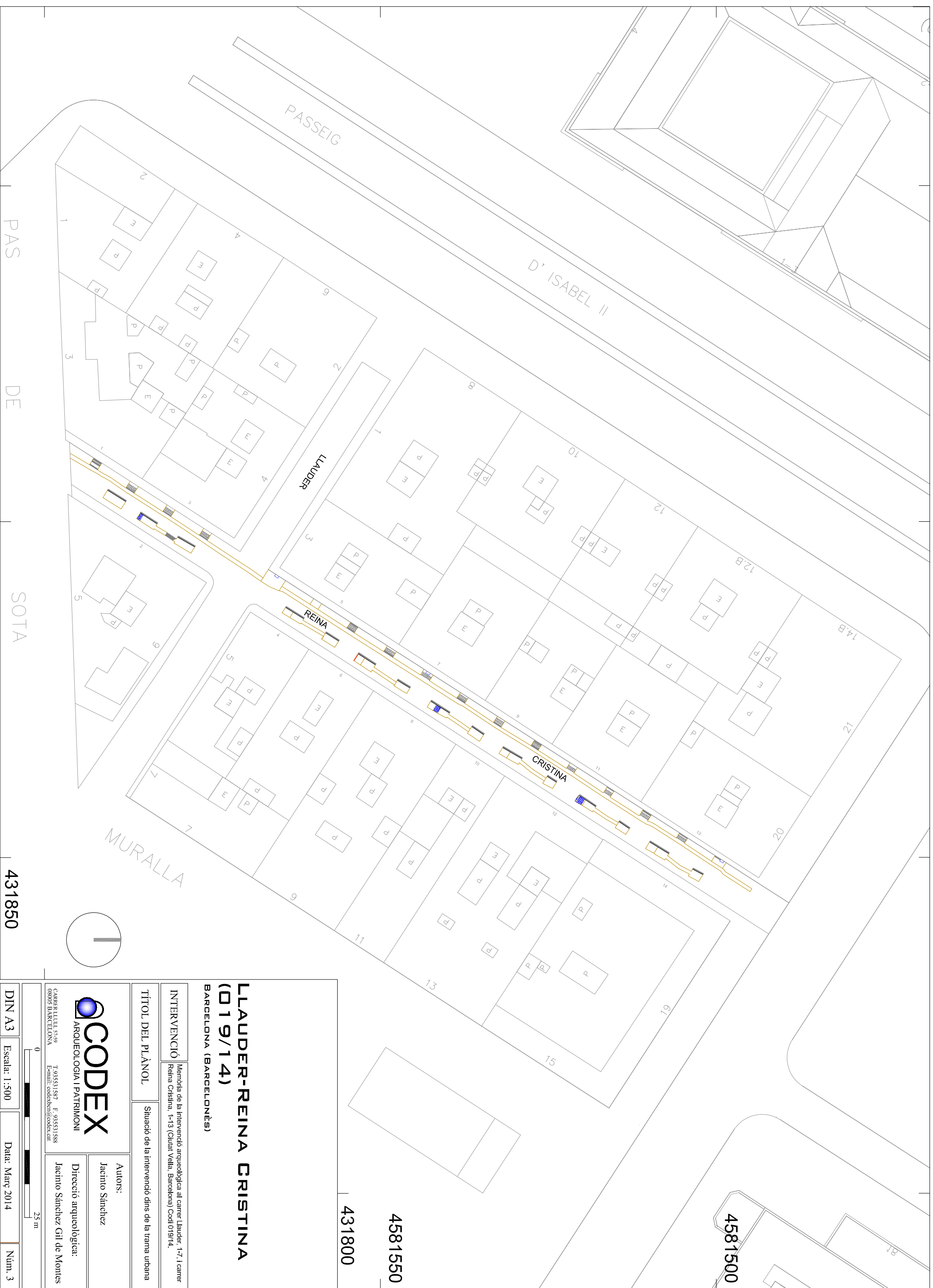
TÍTOL DEL PLÀNOL Superposició aproximada de la muralla del segle XVII i del XIX en la trama urbana actual

Autors:
 Jacinto Sánchez

Direcció arqueològica:
 Jacinto Sánchez Gil de Montes

CARRER LLAUDER, 57-59 T. 935531587 F. 935531588
 08005 BARCELONA Email: codexkm@codex.cat

**LAUDER-REINA CRISTINA
(019/14)**
BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Lauder, 1-7, i carrer Reina Cristina, 1-13 (Cluat Vella, Barceloneta) Codi 019/14.

TÍTOL DEL PLÀNOL Situació de la intervenció dins de la trama urbana

Autors:
Jacinto Sánchez

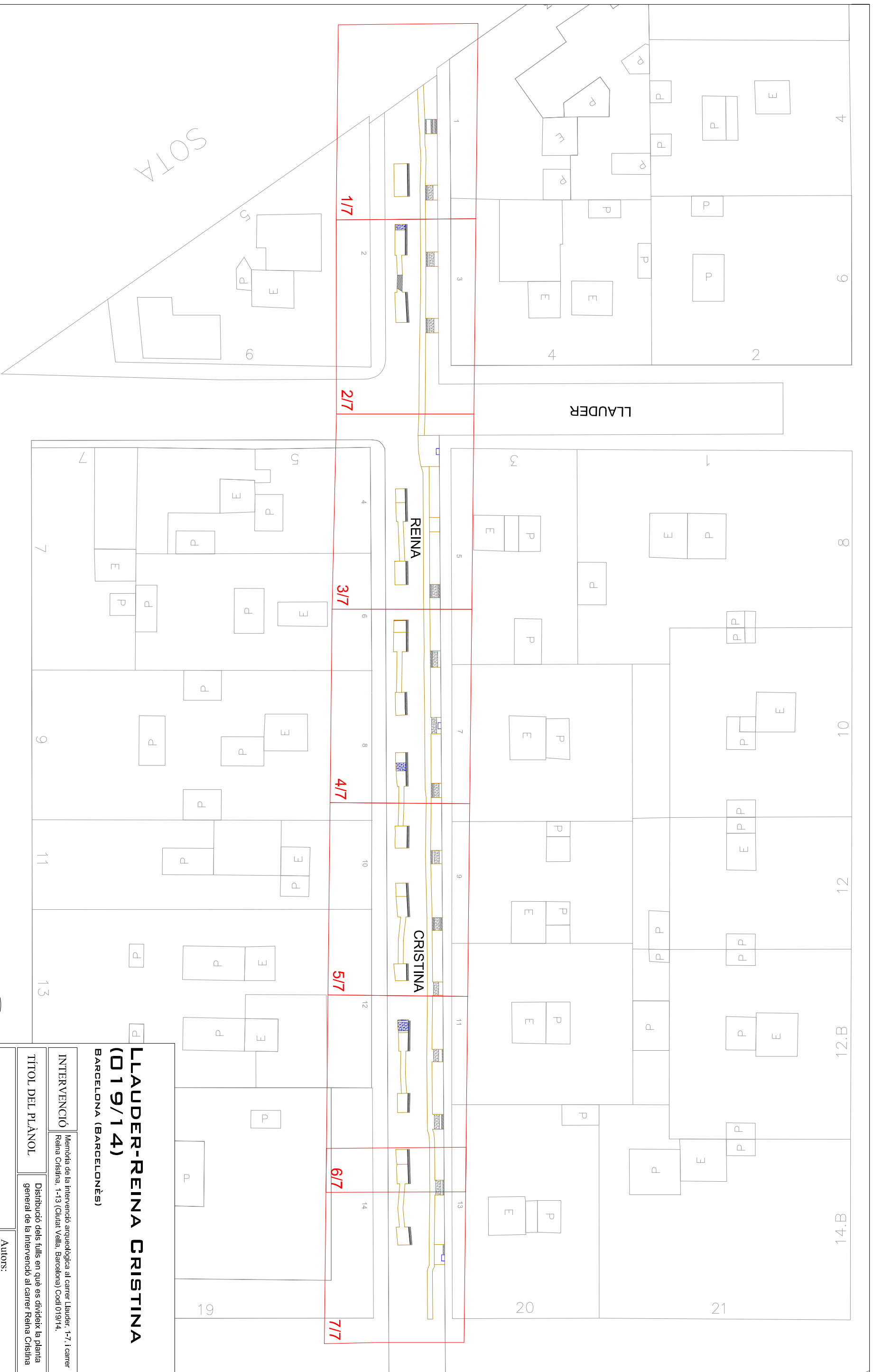
Direcció arqueològica:
Jacinto Sánchez Gil de Montes

CARRER LLULL 57-59 T. 935531587 F. 935531588
08005 BARCELONA E-mail: ocodeb@ocodex.cat

DIN A3 Escala: 1:500 Data: Març 2014 Núm. 3

**LAUDER-REINA CRISTINA
(019/14)
BARCELONA (BARCELONÈS)**

INTERVENCIÓ
Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Lauder, 1-7, i carrer Reina Cristina, 1-13 (Ciutat Vella, Barcelona) Codi 019/14.

TÍTOL DEL PLÀNOL
Distribució dels fulls en què es divideix la planta general de la intervenció al carrer Reina Cristina

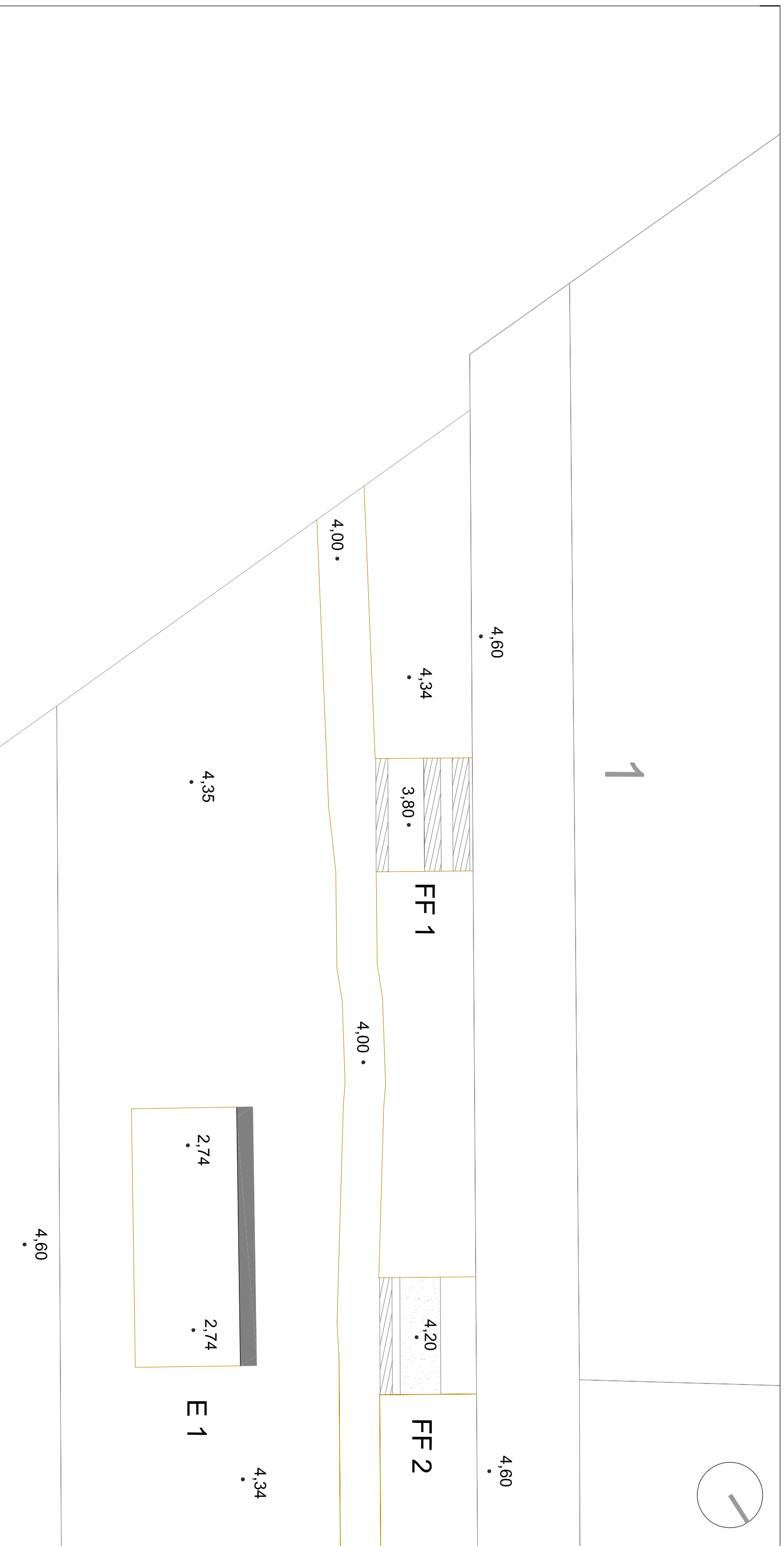
Autors:
Jacinto Sánchez

Direcció arqueològica:
Jacinto Sánchez Gil de Montes

CARRER LLIBEL, 57-59
08005 BARCELONA

T. 935531587 F. 935531588
E-mail: codexnri@codex.cat

Llegenda

- Forat Fanal
- Embornal
- Col·lector central
- Tubs de serveis
- Clavegueres
- Imbornals antics
- Excavació nous serveis
- Tubs de serveis amb cobriment de formigó

**LLAUDER-REINA CRISTINA
(019/14)
BARCELONA (BARCELONÈS)**

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Llauder, 1-7, 1 carrer Reina Cristina, 1-13 (Clutat Vella, Barcelona) Codi 019/14.

TÍTOL DEL PLÀNOL Planta general de la intervenció al carrer Reina Cristina. Full 1/7

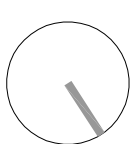
Autors:
Jacinto Sánchez

Direcció arqueològica:
Jacinto Sánchez Gil de Montes

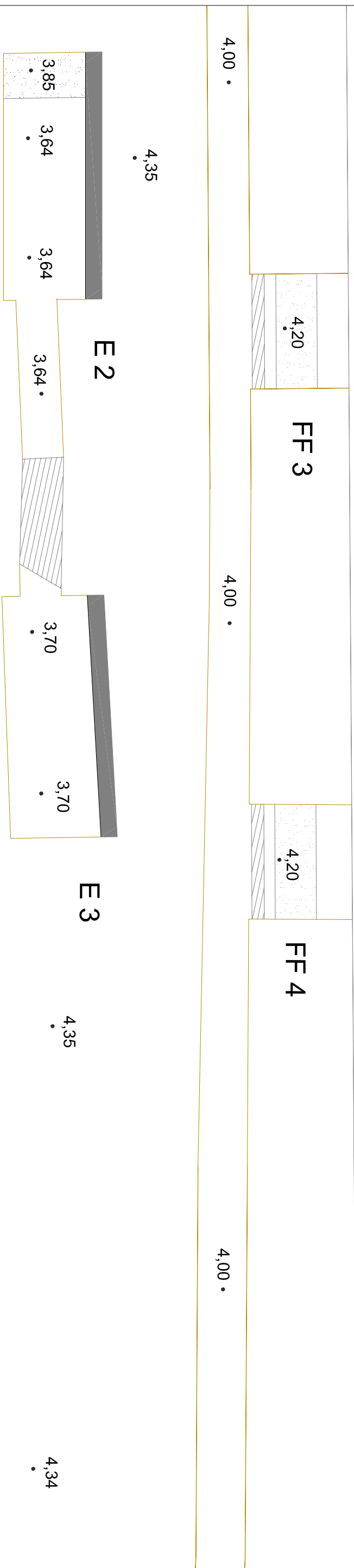
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI
CARRER LLAUDER, 57-59 T. 935531587 F. 935531588
08005 BARCELONA Email: codexbm@codex.cat

DIN A3 Escala: 1:50 Data: Març 2014 Núm. 5

3

2

Llegenda

- Forat Fanal
- Embornal
- Col·lector central
- Tubs de serveis
- Clavegueres
- Imbornals antics
- Excavació nous serveis
- Tubs de serveis amb cobriment de formigó

LLAUDER-REINA CRISTINA
(019/14)
BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Llauder, 1-7, 1 carrer Reina Cristina, 1-13 (Ciutat Vella, Barcelona) Codi 019/14.

TÍTOL DEL PLÀNOL Planta general de la intervenció al carrer Reina Cristina, Full 27

Autors:
Jacinto Sánchez

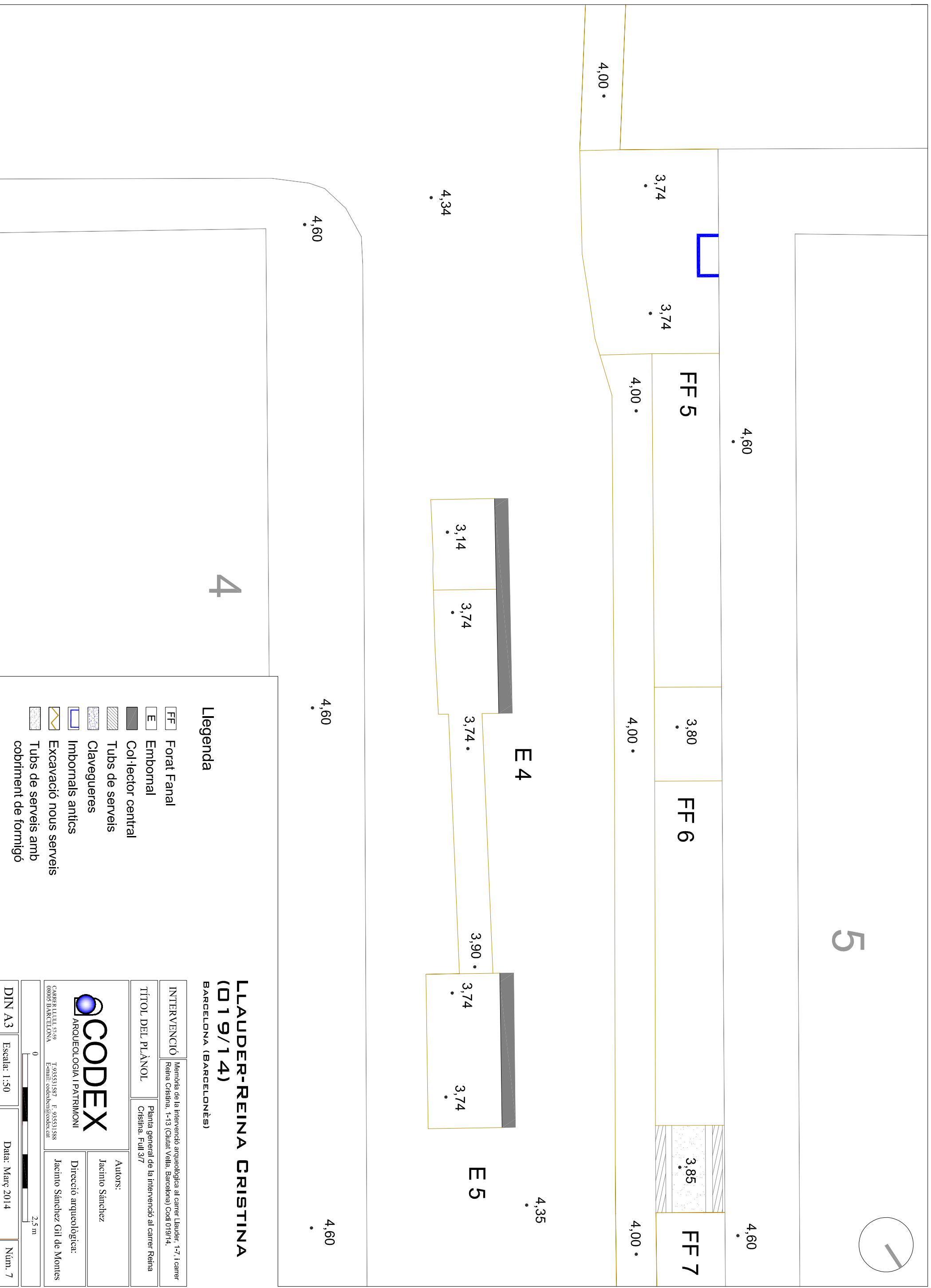
Direcció arqueològica:
Jacinto Sánchez Gil de Montes

CARRER LLAUDER, 57-59
08005 BARCELONA
T: 935531587 F: 935531588
Email: codexbeni@codex.cat

DIN A3 Escala: 1:50 Data: Març 2014 Núm. 6

Llegenda

- FF Forat Fanal
- E Embornal
- Col·lector central
- ▨ Tubs de serveis
- ▧ Clavegueres
- ▩ Imbornals antics
- Excavació nous serveis
- Tubs de serveis amb cobriment de formigó

**LLAUDER-REINA CRISTINA
(019/14)
BARCELONA (BARCELONÈS)**

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Lauder, 1-7, 1 carrer Reina Cristina, 1-13 (Ciutat Vella, Barcelona) Codl 019/14.

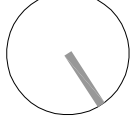
TÍTOL DEL PLÀNOL Planta general de la intervenció al carrer Reina Cristina. Full 3/7

Autors:
Jacinto Sánchez

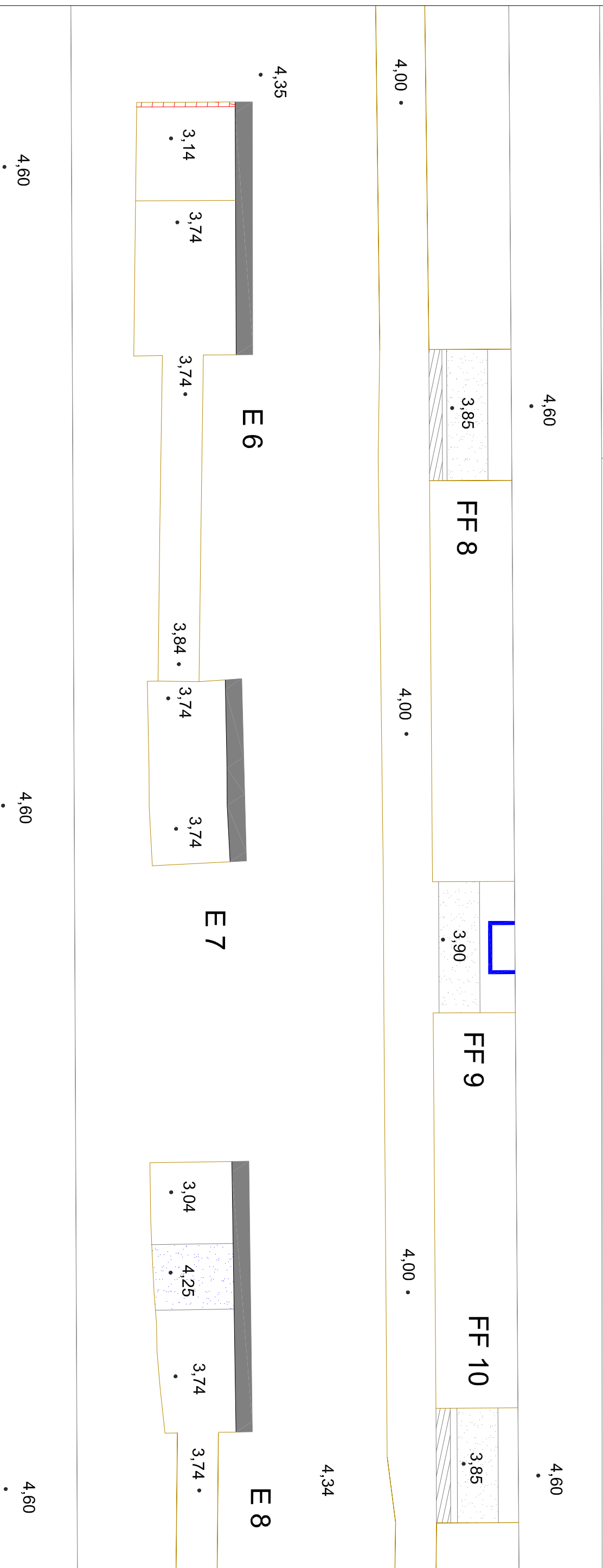
Direcció arqueològica:
Jacinto Sánchez Gil de Montes

CARRER LLUDER, 57-59
08005 BARCELONA
T. 935531587 F. 935531588
Email: codexbeni@codex.cat

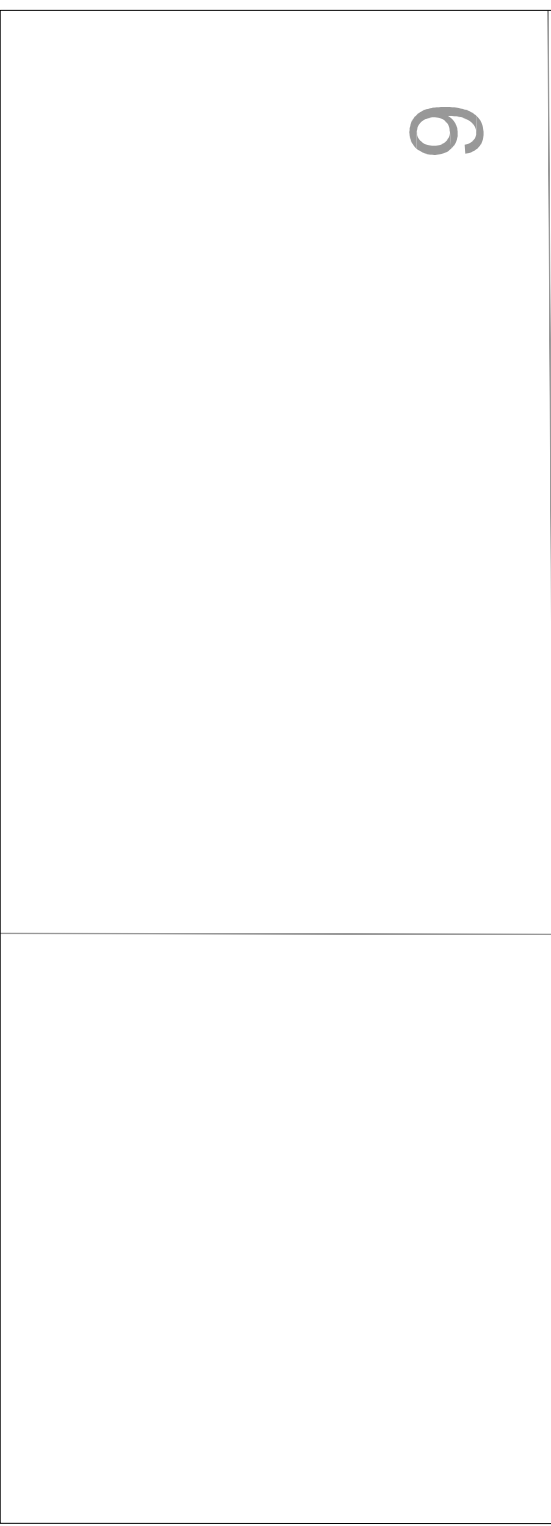
DIN A3 Escala: 1:50 Data: Març 2014 Núm. 7

7

6

Llegenda

- Forat Fanal
- Embornal
- Col·lector central
- Tubs de serveis
- Clavegueres
- Imbornals antics
- Excavació nous serveis
- Tubs de serveis amb cobriment de formigó

LLAUDER-REINA CRISTINA
(019/14)
 BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Llauder, 1-7, 1 carrer Reina Cristina, 1-13 (Ciutat Vella, Barcelona) Codi 019/14.

TÍTOL DEL PLÀNOL Planta general de la intervenció al carrer Reina Cristina, Full 4/7

Autors:
 Jacinto Sánchez

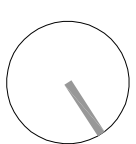
Direcció arqueològica:
 Jacinto Sánchez Gil de Montes

CARRER LLAUDER, 57-59 T. 935531587 F. 935531588
 08005 BARCELONA Email: codexben@codex.cat

DIN A3 Escala: 1:50 Data: Març 2014 Núm. 8

9

4,60

4,60

FF 11

FF 12

FF 13

3,85

4,05

4,10

4,00

4,00

4,00

4,35

4,35

E 9

E 10

E 11

3,84

3,74

3,74

3,14

3,74

3,74

3,84

3,74

4,60

4,60

4,60

10

Llegenda

- FF Forat Fanal
- E Embornal
- Col·lector central
- Tubs de serveis
- Clavegueres
- Imbornals antics
- Excavació nous serveis
- Tubs de serveis amb cobriment de fornigó

LLAUDER-REINA CRISTINA
(019/14)
 BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Llauder, 1-7 i carrer Reina Cristina, 1-13 (Ciutat Vella, Barcelona) Codi 019/14.

TÍTOL DEL PLÀNOL Planta general de la intervenció al carrer Reina Cristina, Full 5/7

Autors:
 Jacinto Sánchez

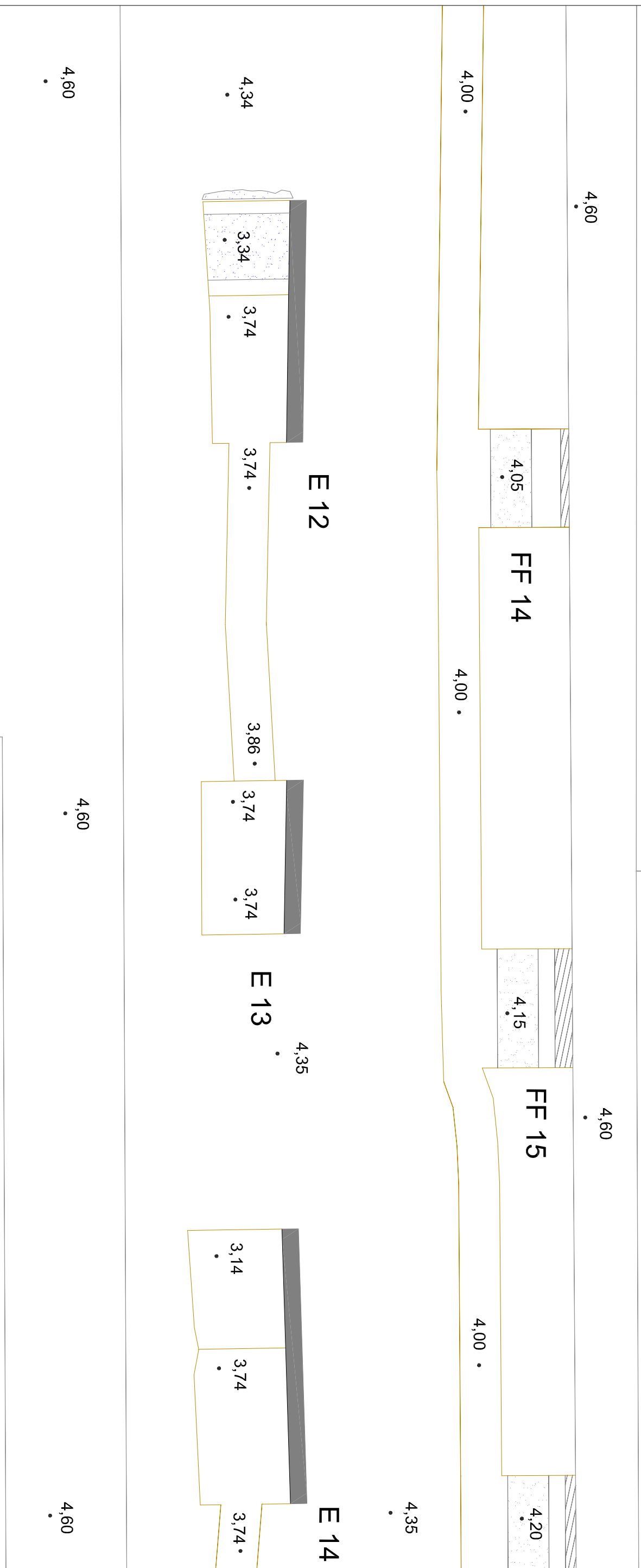
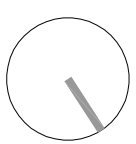
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI
OCODEX
 CARRER LLULL, 57-59
 08005 BARCELONA
 T. 935531587 F. 935531588
 Email: codexbm@codex.cat

Direcció arqueològica:
 Jacinto Sánchez Gil de Montes

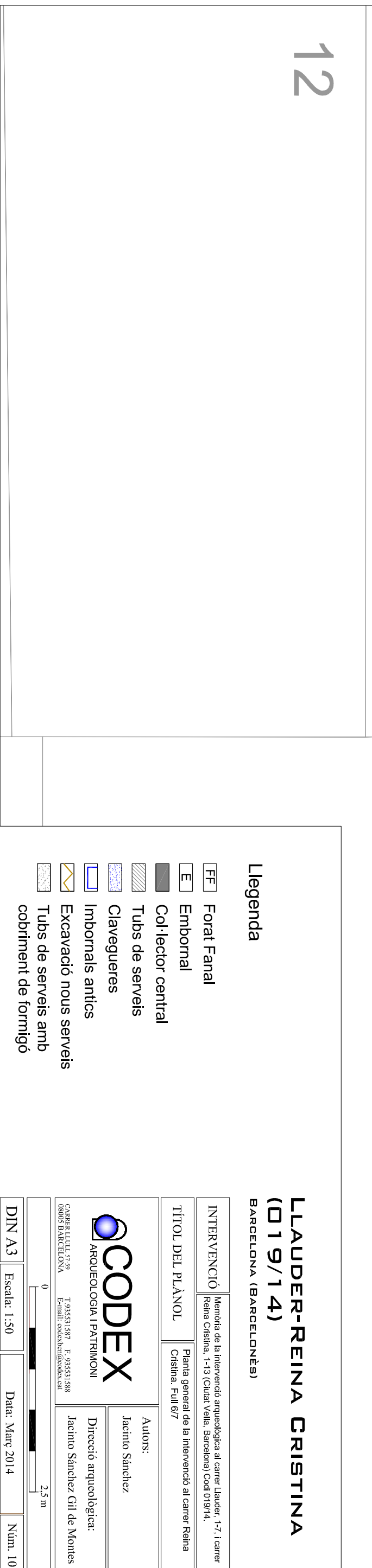
0 2,5 m

DIN A3 Escala: 1:50 Data: Març 2014 Núm. 9

11

12

Llegenda

- FF Forat Fanal
- E Embornal
- Col·lector central
- Tubs de serveis
- Clavegueres
- Imbornals antics
- Excavació nous serveis
- Tubs de serveis amb cobriment de formigó

LLAUDER-REINA CRISTINA
(019/14)
BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Llauder, 1-7, 1 carrer Reina Cristina, 1-13 (Cluat Vella, Barceloneta) Codi 019/14.

TÍTOL DEL PLÀNOL Planta general de la intervenció al carrer Reina Cristina. Full 6/7

Autors:
 Jacinto Sánchez

Direcció arqueològica:
 Jacinto Sánchez Gil de Montes

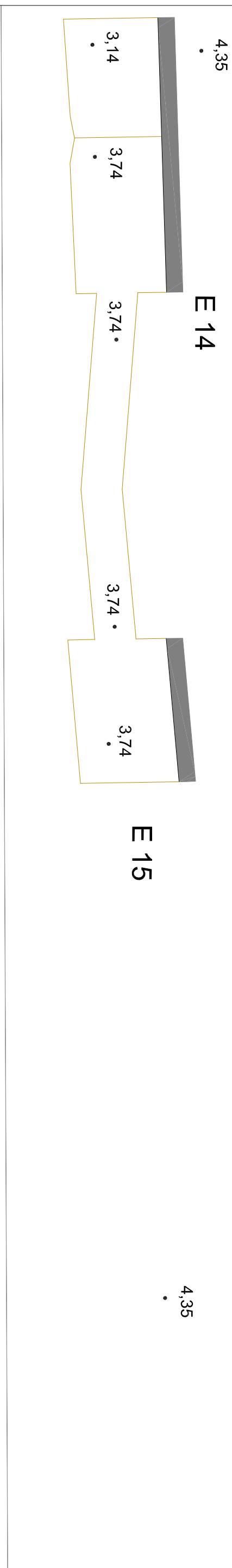
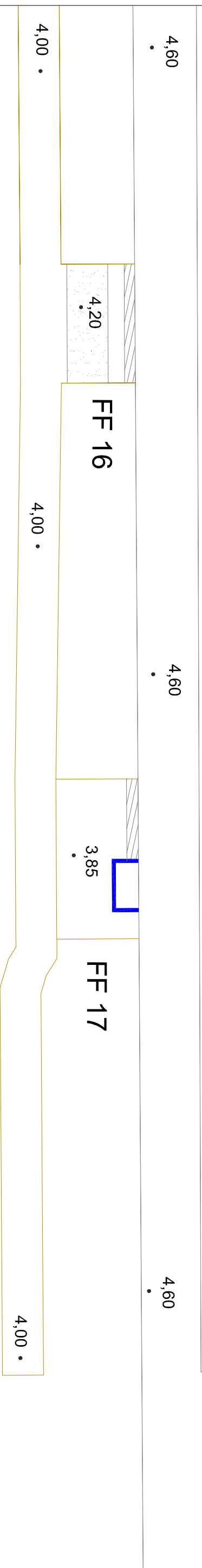
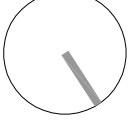

CARRER LLUDER, 57-59 T. 935531587 F. 935531588
 08005 BARCELONA Email: codexbeni@codex.cat

DIN A3 Escala: 1:50 Data: Març 2014 Núm. 10

13

14

Llegenda

- FF Forat Fanal
- E Embornal
- Col·lector central
- Tubs de serveis
- Clavegueres
- Imbornals antics
- Excavació nous serveis
- Tubs de serveis amb cobriment de formigó

LLAUDER-REINA CRISTINA (019/14) BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Llauder, 1-7, 1 carrer Reina Cristina, 1-13 (Clot del Vella, Barceloneta) Codi 019/14.

TÍTOL DEL PLÀNOL Planta general de la intervenció al carrer Reina Cristina. Full 7/7

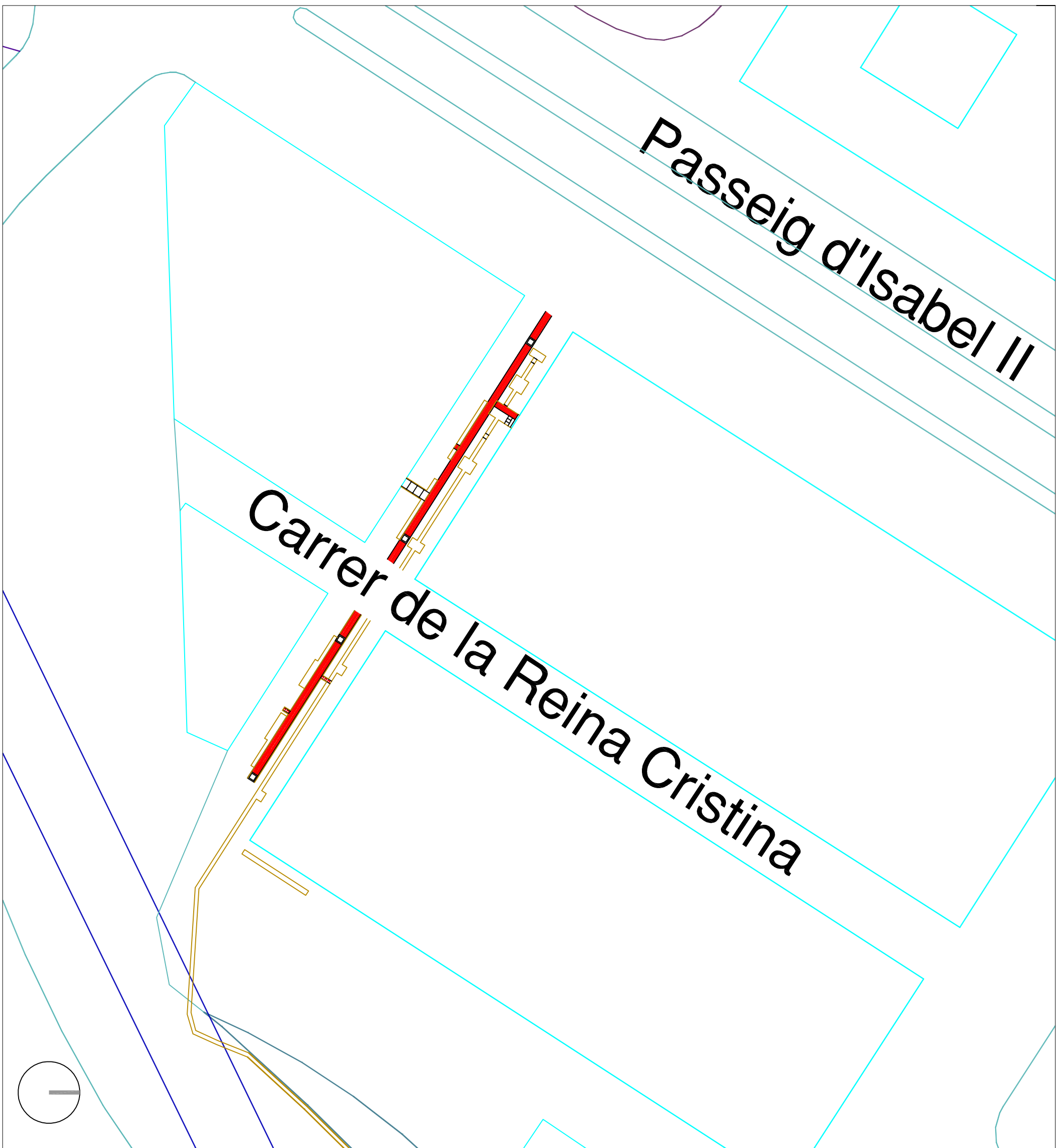
Autors:
Jacinto Sánchez

Direcció arqueològica:
Jacinto Sánchez Gil de Montes

CARRER LLAUDER, 57-59 T. 935531587 F. 935531588
08005 BARCELONA Email: codexben@codex.cat

DIN A3 Escala: 1:50 Data: Març 2014 Núm. 11

**LLAUDER-REINA CRISTINA
(019/14)
BARCELONA (BARCELONÈS)**

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Llauder, 1-7, i carrer Reina Cristina, 1-13 (Clutat Vella, Barcelona) Codi 019/14.

TÍTOL DEL PLÀNOL Situació de la intervenció dins de la trama urbana

Autors:

Francesc Antequera Devesa

Direcció arqueològica:

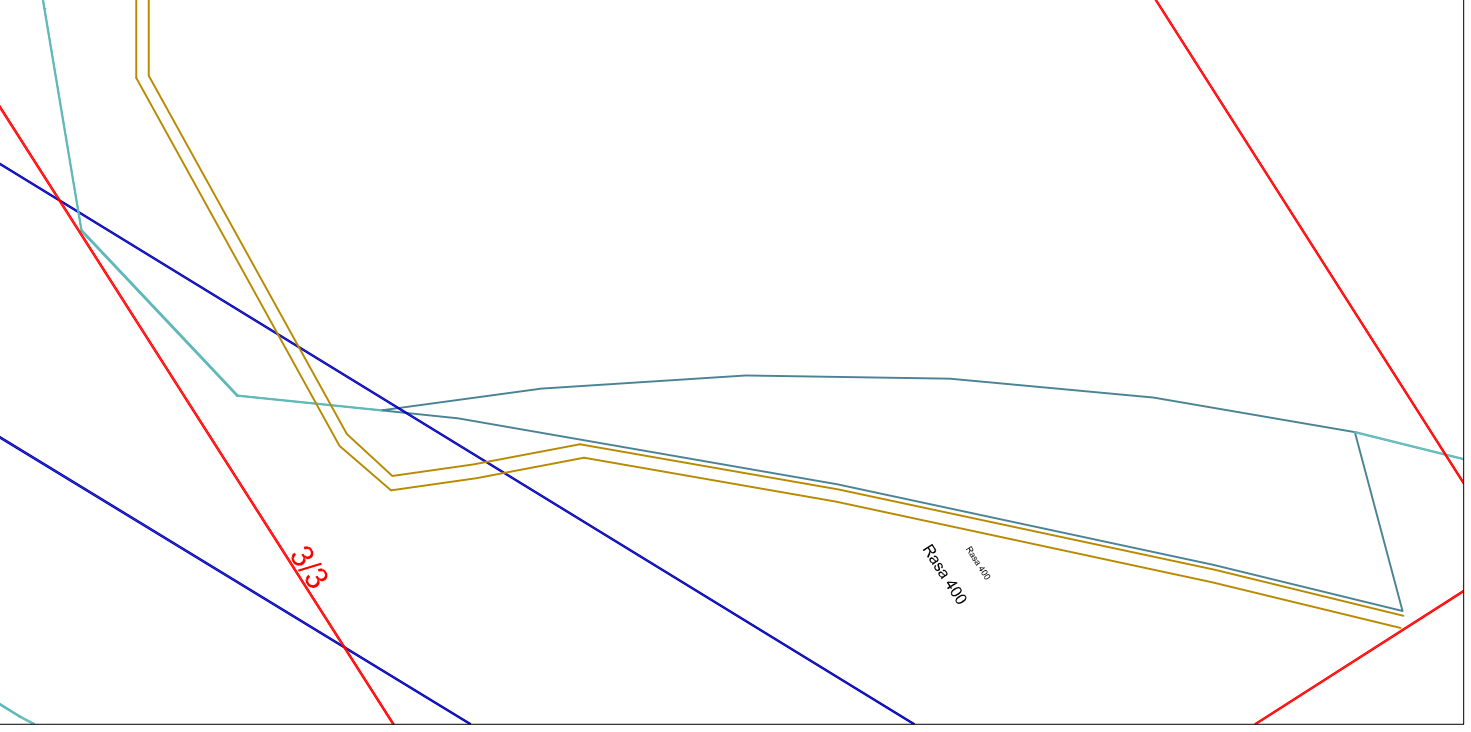
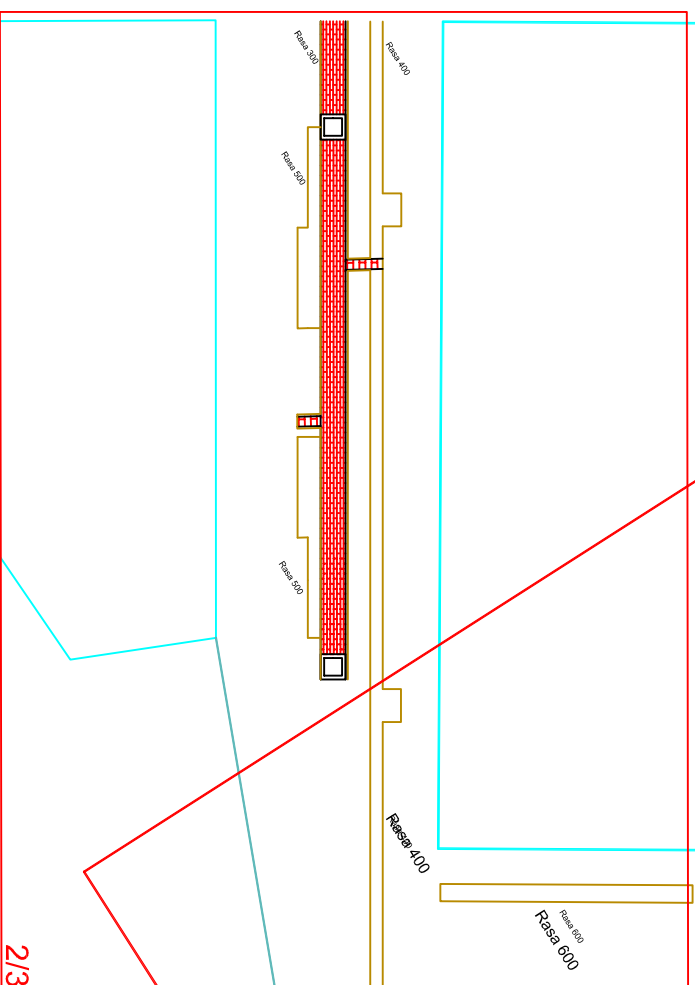
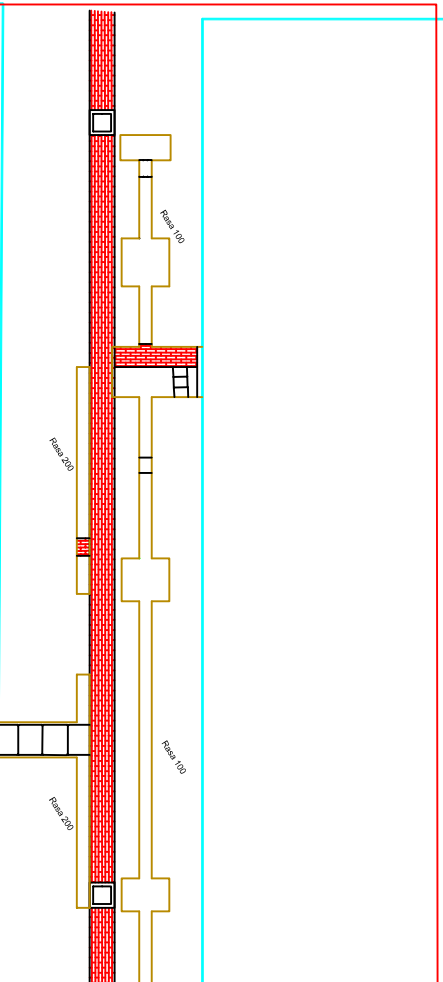
Francesc Antequera Devesa

CARRER LLAUDER 57-59 T. 935551587 F. 935551588
08005 BARCELONA E-mail: ocodekhen@codex.cat

DIN A3 1/500 Data: Juny 2014 Núm.12

Carrer de la Reina Cris

LLAUDER-REINA CRISTINA (019/14) BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Llauder, 1-7, i carrer Reina Cristina, 1-13 (Cluat Vella, Barceloneta) Codif. 019/14.

TÍTOL DEL PLÀNOL Distribució dels fulls en què es divideix la planta general de la intervenció al carrer Llauder

Autors:

Francesc Antequera Devesa

Direcció arqueològica:

Francesc Antequera Devesa

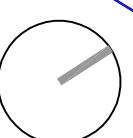
CARRER LLAUDER 57-59 T. 935551587 F. 935551588
08005 BARCELONA E-mail: codexknt@codex.cat

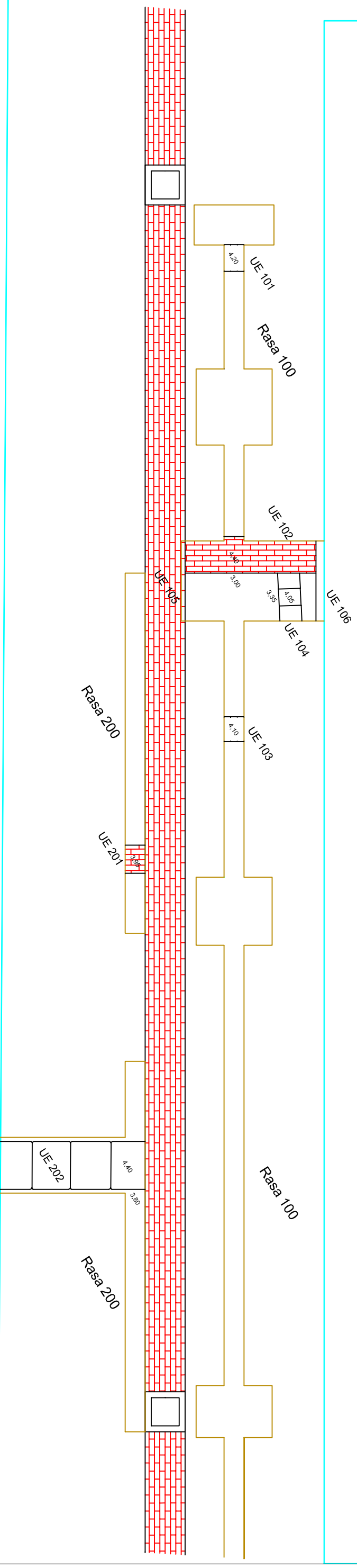
DIN A3

1/300

Data: Juny 2014

Núm.13

LLAUDER-REINA CRISTINA
(019/14)
 BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Lauder, 1-7, i carrer Reina Cristina, 1-13 (Clutat Vella, Barcelona) Codi 019/14.

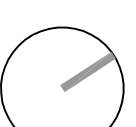
TÍTOL DEL PLÀNOL Planta general de la intervenció al carrer Lauder. Full 1/3

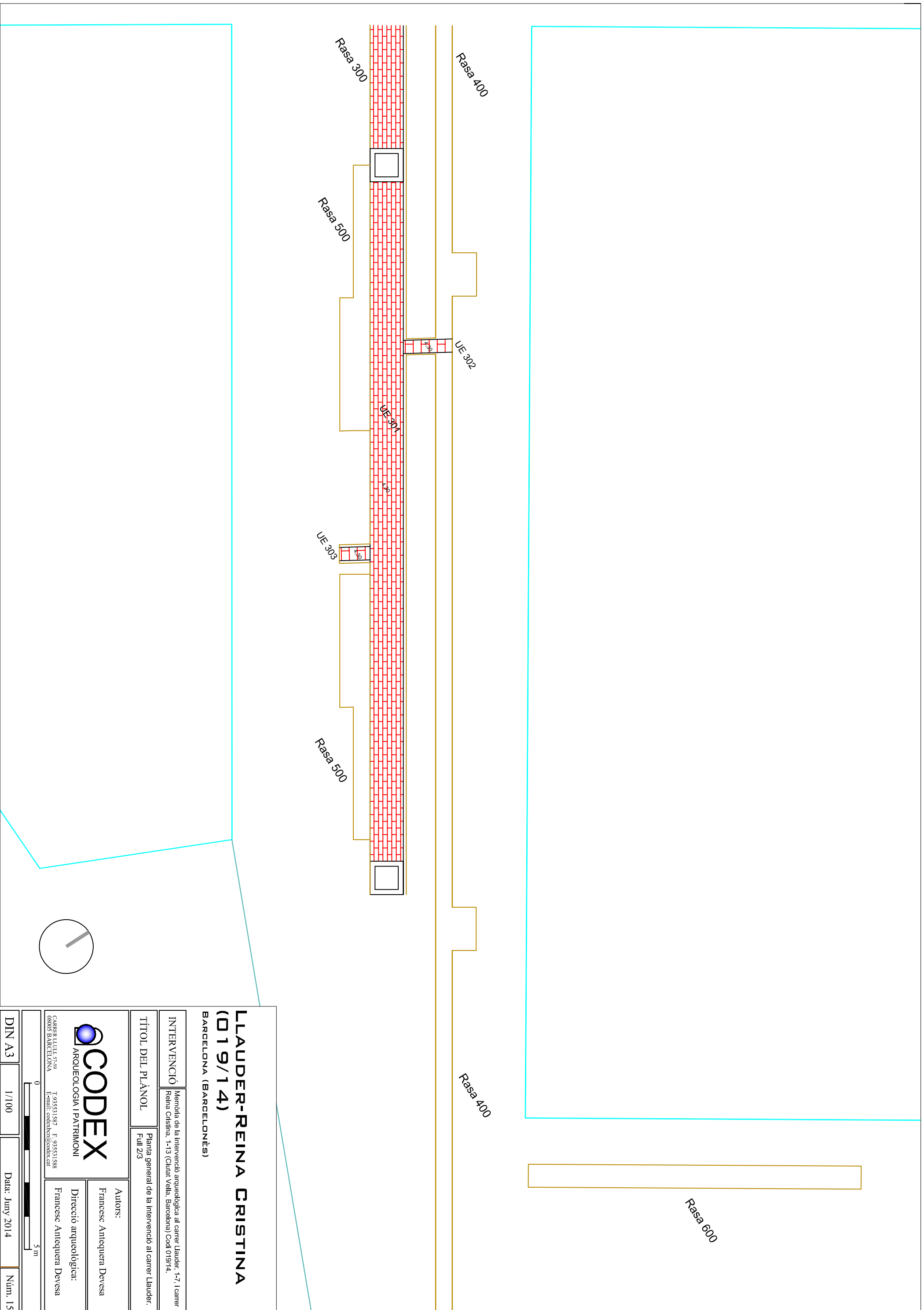
Autors:
 Francesc Antequera Devesa
 Direcció arqueològica:
 Francesc Antequera Devesa

CARRER LLAUDER 57-59
 08005 BARCELONA

T. 935551587 F. 935551588
 E-mail: codexken@codex.cat

**LLAUDER-REINA CRISTINA
(019/14)**

BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Lauder, 1-7, i carrer Reina Cristina, 1-13 (Clutat Vella, Barcelona) Codi 019/14.

TÍTOL DEL PLÀNOL Planta general de la intervenció al carrer Lauder. Full 2/3

Autors:
Francesc Antequera Devesa

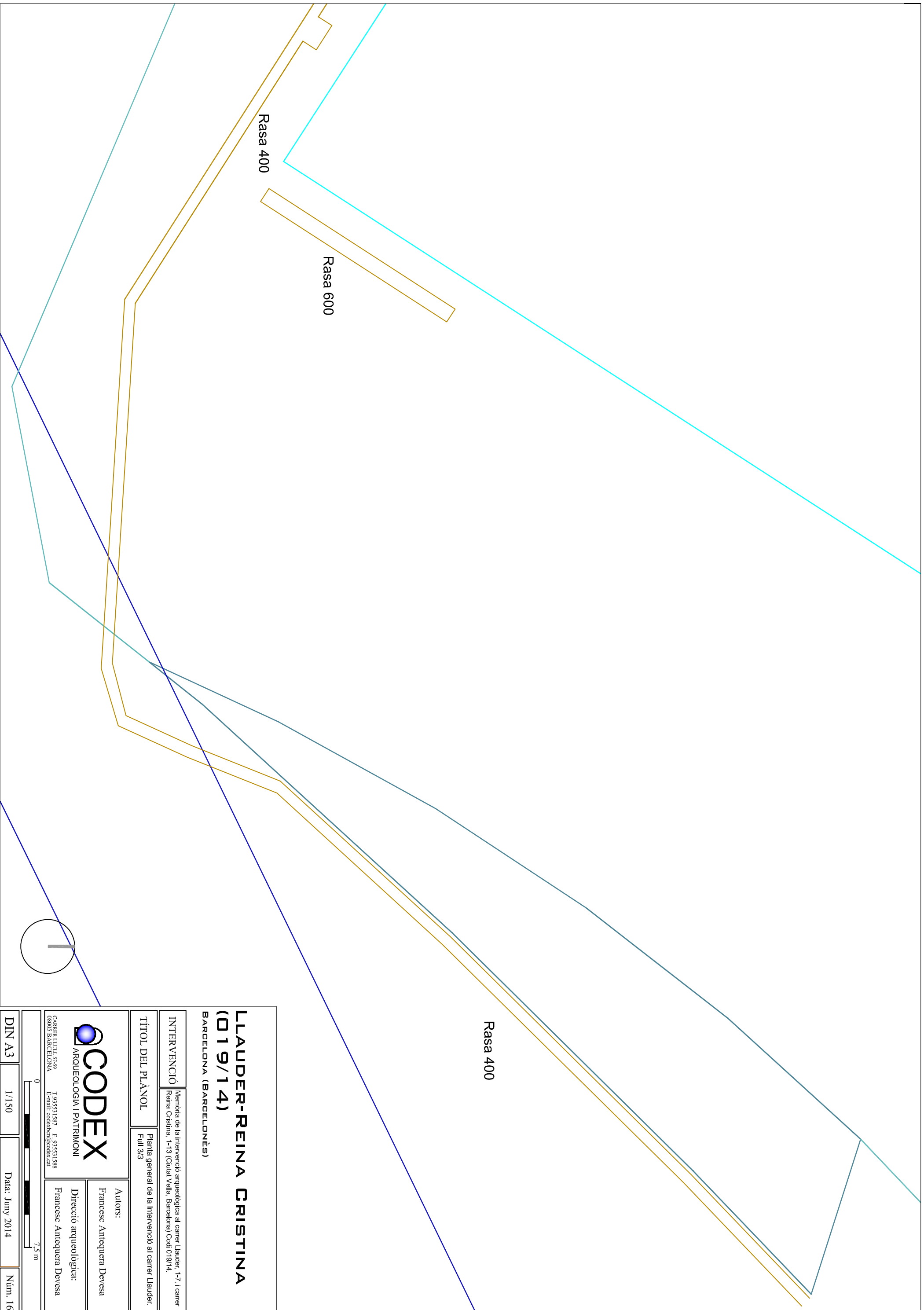
Direcció arqueològica:
Francesc Antequera Devesa

CARRER LLULL 57-59 T. 935551587 F. 935551588
08005 BARCELONA E-mail: codexken@codex.cat

DIN A3 1/100 Data: Juny 2014 Núm. 15

**LLAUDER-REINA CRISTINA
(019/14)**

BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Llauder, 1-7, 1 carrer Reina Cristina, 1-13 (Ciutat Vella, Barcelona) Codi 019/14.

TÍTOL DEL PLÀNOL Planta general de la intervenció al carrer Llauder. Full 3/3

Autors:
Francesc Antequera Devesa

Direcció arqueològica:
Francesc Antequera Devesa

CARRER LLAUDER 57-59 T.9355511587 F. 9355511588
08005 BARCELONA E-mail: ocodeken@ocodex.cat

DIN A3 1/150 Data: Juny 2014 Núm. 16

FITXES D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

Definició UE		Textura	Composició		Sector	101	
Estructura		<input type="text"/>	Geològica	<input type="text"/>	100	Foto. Plan.	
		Color	Orgànica	<input type="text"/>	Zona	64	14
		<input type="text"/>	Artificial	Pedres, morter, maons		65	
Relacions Físiques		Igual a		Datació	Contemporani	66	
Cobreix a		Cobert per		Criteri datació	<input type="text"/>	67	
Farceix a		Farcit per		Interpretació	Albelló/tirant	68	
Talla a		Tallat per		Observacions	Possible albelló o tirant per reforçar i aguantar el pes i les forces tant de l'edifici de la casa Xifré com del col·lector 105.		
Es recolza en		Se li recolza		Afecció	Si ☐		
Es lliura		Se li lliura		No ☐	% <input type="text"/>	Tipus	<input type="text"/>

Definició UE		Textura	Composició		Sector	102	
Estructura		<input type="text"/>	Geològica	<input type="text"/>	100	Foto. Plan.	
		Color	Orgànica	<input type="text"/>	Zona	69	14
		<input type="text"/>	Artificial	Morter, maons		70	
Relacions Físiques		Igual a		Datació	Contemporani	71	
Cobreix a		Cobert per		Criteri datació	<input type="text"/>	72	
Farceix a		Farcit per		Interpretació	Albelló	73	
Talla a		Tallat per		Observacions	Albelló construït amb maons plans lligats amb morter de calç, amb la coberta voltada i el fons pla. Té la funció de canalitzar les aigües residuals de l'edifici de la casa Xifré cap al col·lector principal (UE 105) i a la vegada de recollir les aigües de l'albelló (UE 104).	74	
Es recolza en	105 106	Se li recolza	104	Afecció	Si ☐	75	
Es lliura		Se li lliura		No ☐	% <input type="text"/>	76	
						77	
						78	

Definició UE		Textura	Composició		Sector	103	
Estructura		<input type="text"/>	Geològica	<input type="text"/>	100	Foto. Plan.	
		Color	Orgànica	<input type="text"/>	Zona	79	14
		<input type="text"/>	Artificial	Pedres, morter, maons		80	
Relacions Físiques		Igual a		Datació	Contemporani	81	
Cobreix a		Cobert per		Criteri datació	<input type="text"/>	82	
Farceix a		Farcit per		Interpretació	Albelló/tirant		
Talla a		Tallat per		Observacions	Possible albelló o tirant per reforçar i aguantar el pes i les forces tant de l'edifici de la casa Xifré com del col·lector 105.		
Es recolza en		Se li recolza		Afecció	Si ☐		
Es lliura		Se li lliura		No ☐	% <input type="text"/>	Tipus	<input type="text"/>

Definició UE		Composició		Sector	104	
Estructura	Textura	Geològica		100	Foto.	Plan.
	Color	Orgànica			83	14
		Artificial	Morter, maons		84	
Relacions Físiques		Igual a			85	
Cobreix a	Cobert per	Datació		Contemporani	86	
Farceix a	Farcit per	Criteri datació			87	
Talla a	Tallat per	Interpretació		Albelló		
Es recolza en 102	Se li recolza	Observacions		Albelló construït amb maons plans lligats amb morter de calç, amb la coberta plana i el fons pla. Segurament té la funció de canalitzar les aigües residuals d'altres d'albellons que surten de l'edifici per canalitzar les seves aigües cap a l'albelló 102.		
Es lliura	Se li lliura	Afecció		Si ☐	Tipus	
		No ☐		% ☐	<input type="text"/>	

Definició UE		Composició		Sector	105	
Estructura	Textura	Geològica		100	Foto.	Plan.
	Color	Orgànica			88	14
		Artificial	Morter, ciment, maons		89	
Relacions Físiques		Igual a			90	
Cobreix a	Cobert per	Datació		Contemporani	91	
Farceix a	Farcit per	Criteri datació				
Talla a	Tallat per	Interpretació		Col·lector		
Es recolza en 102 202	Se li recolza	Observacions		Col·lector general que passa pel mig del carrer i que té com a funció recollir el conjunt d'aigües residuals que surten tant de l'edifici de la casa Xifré com de l'edifici de la casa Vidal-Quadras.		
Es lliura	Se li lliura	Afecció		Si ☐	Tipus	
		No ☐		% ☐	<input type="text"/>	

Definició UE		Composició		Sector	106	
Estructura	Textura	Geològica		100	Foto.	Plan.
	Color	Orgànica				14
		Artificial	Pedres, morter			
Relacions Físiques		Igual a				
Cobreix a	Cobert per	Datació		Contemporani		
Farceix a	Farcit per	Criteri datació				
Talla a	Tallat per	Interpretació		Fonamentació		
Es recolza en 102	Se li recolza	Observacions		Fonamentació de l'edifici de la casa Xifré.		
Es lliura	Se li lliura	Afecció		Si ☐	Tipus	
		No ☐		% ☐	<input type="text"/>	

Definició UE		Composició		Sector	201	
Estructura	Textura	Geològica		200	Foto.	Plan.
	Color	Orgànica		Zona	96	14
		Artificial	Ciment, maons		97	
Relacions Físiques		Igual a			98	
Cobreix a	Cobert per	Datació		Contemporani	Criteri datació	
Farceix a	Farcit per	Interpretació		Albelló		
Talla a	Tallat per	Observacions		Albelló construït amb maons plans lligats amb ciment, amb la coberta voltada i el fons pla. Té la funció de canalitzar les aigües residuals de l'edifici de la casa Vidal-Quadras cap al col·lector principal (UE 105).		
Es recolza en	Se li recolza	Afecció		Si	Tipus	
105		No				
Es lliura	Se li lliura			%		

Definició UE		Composició		Sector	202	
Estructura	Textura	Geològica		200	Foto.	Plan.
	Color	Orgànica		Zona	99	14
		Artificial	Pedres, morter		100	
Relacions Físiques		Igual a			101	
Cobreix a	Cobert per	Datació		Contemporani	Criteri datació	
Farceix a	Farcit per	Interpretació		Albelló		
Talla a	Tallat per	Observacions		Albelló construït amb pedres irregulars lligades amb morter de calç, amb la coberta plana també de pedres i el fons pla. Té la funció de canalitzar les aigües residuals de l'edifici de la casa Vidal-Quadras cap al col·lector principal (UE 105).		
Es recolza en	Se li recolza	Afecció		Si	Tipus	
105		No				
Es lliura	Se li lliura			%		

Definició UE		Composició		Sector	301	
Estructura	Textura	Geològica		300	Foto.	Plan.
	Color	Orgànica		Zona	118	15
		Artificial	Morter, pedres, maons		119	
Relacions Físiques		Igual a			120	
Cobreix a	Cobert per	Datació		Contemporani	Criteri datació	
Farceix a	Farcit per	Interpretació		Col·lector		
Talla a	Tallat per	Observacions		Col·lector central que passa pel mig del carrer i que té com a funció recollir el conjunt d'aigües residuals que dels edificis que conformen el carrer.		
Es recolza en	Se li recolza	Afecció		Si	Tipus	
302 303		No				
Es lliura	Se li lliura			%		

Definició UE		Composició		Sector	302	
Estructura	Textura	Geològica		300	Foto.	Plan.
	Color	Orgànica		Zona	131	15
		Artificial	Maons, morter		132	
Relacions Físiques	Igual a				133	
Cobreix a	Cobert per	Datació	Contemporani	Criteri datació	134	
Farceix a	Farcit per	Interpretació	Albelló			
Talla a	Tallat per	Observacions	Albelló construït amb maons plans lligats amb morter de calç, amb la coberta plana i el fons pla. Presenta una llum de 0,25 m i té una orientació nord-est/sud-oest i una pendent en aquest mateix sentit. Se li ha documentat una llargada d'1,50 m, una amplada de 0,55 m i una			
Es recolza en 301	Se li recolza	Afecció	Si ☐	Tipus		
Es lliura	Se li lliura	No ☐	% ☐			

Definició UE		Composició		Sector	303	
Estructura	Textura	Geològica		300	Foto.	Plan.
	Color	Orgànica		Zona	135	15
		Artificial	Maons, morter		136	
Relacions Físiques	Igual a				137	
Cobreix a	Cobert per	Datació	Contemporani	Criteri datació	138	
Farceix a	Farcit per	Interpretació	Albelló			
Talla a	Tallat per	Observacions	Albelló construït amb maons plans lligats amb morter de calç, amb la coberta plana i el fons pla. Presenta una llum de 0,25 m i té una orientació sud-oest/nord-est i una pendent en aquest mateix sentit. Se li ha documentat una llargada de 0,95 m, una amplada de 0,55 m i una			
Es recolza en 301	Se li recolza	Afecció	Si ☐	Tipus		
Es lliura	Se li lliura	No ☐	% ☐			

INVENTARI FOTOGRÀFIC

Num.	Sector	UE
1	Reina Cristina	Vista general del carrer Reina Cristina abans de realitzar les rases.
2	Reina Cristina	Vista general del carrer Reina Cristina abans de realitzar les rases.
3	Reina Cristina	Vista de la màquina obrint la rasa per serveis.
4	Reina Cristina	Vista d'un tram de la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.
5	Reina Cristina	Vista d'un embornal actual.
6	Reina Cristina	Vista d'un forat per a col·locar una farola.
7	Reina Cristina	Vista d'un forat per a col·locar una farola.
8	Reina Cristina	Vista d'un tram de la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.
9	Reina Cristina	Vista d'un tram de la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.
10	Reina Cristina	Vista d'un tram de la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.
11	Reina Cristina	Vista d'un tram de la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.
12	Reina Cristina	Vista d'un tram de la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.
13	Reina Cristina	Vista d'un forat per a col·locar una farola.
14	Reina Cristina	Vista d'un tram de la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.

Num.	Sector	UE
15	Reina Cristina	Vista d'un forat per a col·locar una farola.
16	Reina Cristina	Vista d'un tram de la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.
17	Reina Cristina	Vista d'un tram de la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.
18	Reina Cristina	Vista d'un tram de la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.
19	Reina Cristina	Vista d'un tram de la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.
20	Reina Cristina	Vista d'un tram de la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.
21	Reina Cristina	Vista d'un tram de la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.
22	Reina Cristina	Vista d'un embornal actual.
23	Reina Cristina	Vista d'un embornal actual.
24	Reina Cristina	Vista de la col·locació dels cables dins la rasa.
25	Reina Cristina	Vista del carrer un cop acabats els treballs a la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.
26	Reina Cristina	Vista del carrer un cop acabats els treballs a la rasa per a col·locar els serveis, les faroles i els arbres.
27	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
28	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.

Num.	Sector	UE
29	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
30	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
31	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
32	Reina Cristina	Vista d'una petita part del col·lector central del carrer.
33	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
34	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
35	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
36	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
37	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
38	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
39	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
40	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
41	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
42	Reina Cristina	Vista de diverses rases per a col·locar els embornals.

Num.	Sector	UE
43	Reina Cristina	Vista de diverses rases per a col·locar els embornals.
44	Reina Cristina	Vista de diverses rases per a col·locar els embornals.
45	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
46	Reina Cristina	Vista de diverses rases per a col·locar els embornals.
47	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
48	Reina Cristina	Vista de diverses rases per a col·locar els embornals.
49	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
50	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
51	Reina Cristina	Vista d'una rasa per a col·locar els embornals.
52	Reina Cristina	Vista de diverses rases per a col·locar els embornals.
53	Reina Cristina	Vista de diverses rases per a col·locar els embornals.
54	Reina Cristina	Vista de diverses rases per a col·locar els embornals.
55	Reina Cristina	Vista de diverses rases per a col·locar els embornals.
56	Llauder	Vista general del carrer Llauder abans de realitzar les rases. Tram 1.

Num.	Sector	UE
57	Llauder	
Vista general del carrer Llauder abans de realitzar les rases. Tram 1.		
58	Llauder	
Vista general del carrer Llauder abans de realitzar les rases. Tram 1.		
59	Llauder	
Vista dels treballs mecànics d'obertura de la rasa 100. Tram 1.		
60	Llauder	
Vista dels treballs mecànics d'obertura de la rasa 100. Tram 1.		
61	Llauder	
Vista d'un tram de la rasa 100. Tram 1.		
62	Llauder	
Vista de la rasa 100. Tram 1.		
63	Llauder	
Vista de la rasa 100. Tram 1.		
64	Llauder	101
Vista de l'estructura 101. Tram 1.		
65	Llauder	101
Vista de l'estructura 101. Tram 1.		
66	Llauder	101
Vista de l'estructura 101. Tram 1.		
67	Llauder	101
Vista de l'estructura 101. Tram 1.		
68	Llauder	101
Vista de l'estructura 101. Tram 1.		
69	Llauder	102
Vista de l'abelló 102. Tram 1.		
70	Llauder	102
Vista de l'abelló 102. Tram 1.		

Num.	Sector	UE
71	Llauder	102
Vista de l'abelló 102. Tram 1.		
72	Llauder	102
Vista de l'abelló 102. Tram 1.		
73	Llauder	102
Vista de l'abelló 102. Tram 1.		
74	Llauder	102
Vista de l'abelló 102. Tram 1.		
75	Llauder	102
Vista de l'abelló 102. Tram 1.		
76	Llauder	102
Vista de l'abelló 102. Tram 1.		
77	Llauder	102
Vista de l'abelló 102. Tram 1.		
78	Llauder	102
Vista de l'abelló 102. Tram 1.		
79	Llauder	103
Vista de l'estructura 103. Tram 1.		
80	Llauder	103
Vista de l'estructura 103. Tram 1.		
81	Llauder	103
Vista de l'estructura 103. Tram 1.		
82	Llauder	103
Vista de l'estructura 103. Tram 1.		
83	Llauder	104
Vista de l'abelló 104. Tram 1.		
84	Llauder	104
Vista de l'abelló 104. Tram 1.		

Num.	Sector	UE
85	Llauder	104
Vista de l'abelló 104. Tram 1.		
86	Llauder	104
Vista de l'abelló 104. Tram 1.		
87	Llauder	104
Vista de l'abelló 104. Tram 1.		
88	Llauder	105
Vista del col·lector central 105. Tram 1.		
89	Llauder	105
Vista del col·lector central 105. Tram 1.		
90	Llauder	105
Vista del col·lector central 105. Tram 1.		
91	Llauder	105
Vista del col·lector central 105. Tram 1.		
92	Llauder	
Vista dels treballs mecànics d'obertura de la rasa 200. Tram 1.		
93	Llauder	
Vista dels treballs mecànics d'obertura de la rasa 200. Tram 1.		
94	Llauder	
Vista dels treballs mecànics d'obertura de la rasa 200. Tram 1.		
95	Llauder	
Vista de la rasa 200. Tram 1.		
96	Llauder	201
Vista de l'abelló 201. Tram 1.		
97	Llauder	201
Vista de l'abelló 201. Tram 1.		
98	Llauder	201
Vista de l'abelló 201. Tram 1.		

Num.	Sector	UE
99	Llauder	202
Vista de l'abelló 202. Tram 1.		
100	Llauder	202
Vista de l'abelló 202. Tram 1.		
101	Llauder	202
Vista de l'abelló 202. Tram 1.		
102	Llauder	202
Vista de l'abelló 202. Tram 1.		
103	Llauder	202
Vista de l'abelló 202. Tram 1.		
104	Llauder	202
Vista de l'abelló 202. Tram 1.		
105	Llauder	202
Vista de l'abelló 202. Tram 1.		
106	Llauder	202
Vista de l'abelló 202. Tram 1.		
107	Llauder	202
Vista de l'abelló 202. Tram 1.		
108	Llauder	202
Vista de l'abelló 202. Tram 1.		
109	Llauder	202
Vista de l'abelló 202. Tram 1.		
110	Llauder	202
Vista de l'abelló 202. Tram 1.		
111	Llauder	202
Vista de l'abelló 202. Tram 1.		
112	Llauder	202
Vista de l'abelló 202. Tram 1.		

Num.	Sector	UE
113	Llauder	202
Vista de l'albelló 202. Tram 1.		
114	Llauder	202
Vista de l'albelló 202. Tram 1.		
115	Llauder	
Vista general del carrer Llauder abans de realitzar les rases. Tram 2.		
116	Llauder	
Vista general del carrer Llauder abans de realitzar les rases. Tram 2.		
117	Llauder	
Vista general del carrer Llauder abans de realitzar les rases. Tram 2.		
118	Llauder	301
Detall del col·lector central 301. Tram 2.		
119	Llauder	301
Detall del col·lector central 301. Tram 2.		
120	Llauder	301
Detall del col·lector central 301. Tram 2.		
121	Llauder	301
Detall del col·lector central 301. Tram 2.		
122	Llauder	301
Detall del col·lector central 301. Tram 2.		
123	Llauder	301
Detall del col·lector central 301. Tram 2.		
124	Llauder	301
Detall del col·lector central 301. Tram 2.		
125	Llauder	301
Vista de la descoberta mecànica del col·lector central 301. Tram 2.		
126	Llauder	301
Vista del col·lector central 301. Tram 2.		

Num.	Sector	UE
127	Llauder	301
Vista del nou tub pel desguas de les aigües residuals col·locat dins el col·lector central 301. Tram 2.		
128	Llauder	301
Vista del col·lector central 301. Tram 2.		
129	Llauder	301
Vista del col·lector central 301. Tram 2.		
130	Llauder	301
Vista del nou tub pel desguas de les aigües residuals col·locat dins el col·lector central 301. Tram 2.		
131	Llauder	302
Vista de l'abelló 302. Tram 2.		
132	Llauder	302
Vista de l'abelló 302. Tram 2.		
133	Llauder	302
Vista de l'abelló 302. Tram 2.		
134	Llauder	302
Vista de l'abelló 302. Tram 2.		
135	Llauder	303
Vista de l'abelló 303. Tram 2.		
136	Llauder	303
Vista de l'abelló 303. Tram 2.		
137	Llauder	303
Vista de l'abelló 303. Tram 2.		
138	Llauder	303
Vista de l'abelló 303. Tram 2.		
139	Llauder	
Vista de la rasa 400 en el tram del carrer Llauder. Tram 2.		
140	Llauder	
Vista de la rasa 400 en el tram del carrer Llauder. Tram 2.		

Num.	Sector	UE
141	Llauder	Vista de la rasa 400 en el tram del carrer Pas sota muralla. Tram 2.
142	Llauder	Vista de la rasa 400 en el tram del carrer Pas sota muralla. Tram 2.
143	Llauder	Vista de la rasa 400 en el tram del carrer Pas sota muralla. Tram 2.
144	Llauder	Vista de la rasa 400 en el tram del carrer Pas sota muralla. Tram 2.
145	Llauder	Vista de la rasa 400 en el tram del carrer Pas sota muralla. Tram 2.
146	Llauder	Vista de la rasa 500. Tram 2.
147	Llauder	Vista de la rasa 500. Tram 2.
148	Llauder	Vista de la rasa 600. Tram 2.